

Opinnäytetyö (AMK)

Liiketalouden koulutus, kirjasto- ja tietopalvelu

2022

Viljami Lumikko

**VASKI-ALUEEN
LASTENKIRJALLISUUDEN
MONIKIELINEN KOKOELMA**

– Nykyinen kokoelma ja kuinka kehittää sitä

Opinnäytetyö (AMK) | Tiivistelmä

Turun ammattikorkeakoulu

Liiketalouden koulutus, kirjasto- ja tietopalvelu

2022 | 49 + 14 sivua

Viljami Lumikko

Vaski-alueen lastenkirjallisuuden monikielinen kokoelma

- Nykyinen kokoelma ja kuinka kehittää sitä

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, onko Vaski-kirjastojen nykyinen lasten monikielinen kokoelma ajantasainen ja kuinka sitä voisi lähteä kehittämään. Työ on tehty Turun kaupunginkirjaston toimeksiannosta.

Opinnäytetyössä on kerätty dataa tarkastelemalla käytössä olevasta tietokannasta, kuinka suuri kunkin kielen lastenkokoelma on Vaskissa. Tämän lisäksi kaikkiin Vaski-kuntiin lähetettiin kysely Monikielisestä kirjastosta, jolla selvitettiin mahdollisia kieliä, joita tilataan usein Vaskin ulkopuolelta, ja yhtä monikielisen lastenaineiston valitsijoista haastateltiin, jotta selvitettäisiin mahdollisia ongelmia joidenkin kielten hankinnassa. Näiden pohjalta pyrittiin tekemään kehitysehdotuksia Vaskin monikieliseen lastenkokoelmaan.

Tutkinnassa saatiin selville, että muun muassa urdun, tagalogin ja somalin kokoelmat ovat riittämättömiä nykyisellään. Lisäksi esille nousi asiakaskäyttöä vaikeuttavia asioita, sillä Vaski-Finnassa translitterointia ei ole yhdenmukaistettu eikä asiasanoitus ole riittävää.

Opinnäytetyön loppuun liitetyistä taulukoista selviää kunkin kielen lainausmäärät, viimeisin lainausvuosi sekä hankintavuosi, joita Vaskin hankintatiimi voi käyttää hyväkseen tulevaisuudessa.

Asiasanat:

kokoelmat, lastenkirjallisuus, monikielisyys, monikulttuurisuus, Vaski-kirjastot

Bachelor's Thesis | Abstract

Turku University of Applied Sciences

Degree programme in Business Administration, Library and Information Services

2022 | 49 + 14 pages

Viljami Lumikko

Vaski's Multilingual Children's Collection

- The Current Collection and How to Develop it

The purpose of this thesis is to investigate whether the current multilingual children's literature collection of the Vaski library system is sufficient to meet current needs, as well as determine how this collection could be developed further. This research has been commissioned by the Turku City Library.

Data from Vaski's current database has been examined to determine the size of the children's literature collection by language. In addition, a survey was sent to each of the Vaski libraries to determine how frequently interlibrary loans from the Multilingual Library are requested. An interview was also conducted with a member of Vaski's acquisition team to investigate potential problems with the acquisition of material in certain languages.

The appendices contain tables which show the circulation rate by language, what percentage of each language's collection was most recently loaned in a given span of years, and the year of acquisition as a percentage of each language's collection. These provide a useful source of information for Vaski's acquisition team to use in future purchases.

Keywords:

children's literature, collections, multiculturalism, multilingualism, Vaski-libraries

Sisältö

1 Johdanto	7
2 Äidinkielellä lukemisen tärkeys lapselle	8
2.1 Kielitaitoa kehittävä lukutapa	8
2.2 Oman äidinkielen vaikutus kotimaan kielen oppimiseen	9
2.3 Lukemisen sosiaaliset hyödyt	9
3 Kokoelmatyön ja -tutkimuksen teoriaa	11
3.1 Kokoelmatyön ja -tutkimuksen perusteet	11
3.2 Kokoelman arviointi	12
3.2.1 Kokoelmakeskeiset menetelmät	13
3.2.2 Käyttö ja käyttäjämenetelmät	14
3.3 Aineistonhoito maahanmuuttajataustaisia ajatellen	14
4 Tarkastelun rajoitukset ja kulku	16
4.1 Rajoitukset	16
4.2 Datat keruu	17
4.2.1 Aineiston tarkastelu	17
4.2.2 Monikielinen kirjasto -kysely	18
4.2.3 Aineiston valitsijan haastattelu	18
5 Vaski-kirjastot	19
5.1 Vaski-alue	19
5.2 Vaskin toimintaperiaate	19
6 Vaski-kunnissa asuvat vieraskieliset	20
6.1 Kielten puhujamäärät	20
6.2 Puhujamäärien muutokset	21
6.3 Kielten levinneisyys	21
7 Vaski-kuntien monikielinen lastenkokoelma	23
7.1 Mitä kieliä Vaskista löytyy?	23
7.2 Pienet alle 20 nimekkeen kielet	23

7.3 Pienehköt 21-50 nimekkeen kielet	26
7.4 Keskikokoiset 51-100 nimekkeen kielet	27
7.5 Isohkot 101-200 nimekkeen kielet	28
7.6 Isot 201-500 nimekkeen kielet	30
7.7 Suurimmat yli 500 nimekkeen kielet	31
8 Monikielinen ja muut kieliin erikoistuvat kirjastot	32
8.1 Monikielinen kirjasto	32
8.2 Muut kieliin erikoistuvat kirjastot	32
9 Monikielinen kirjasto -kysely	33
9.1 Kyselyn tulokset	33
9.1.1 Mistä vieraskielistä aineistoa ensisijaisesti tilataan, kun kirjaston kokoelmat eivät riitä?	33
9.1.2 Kuinka usein Monikielisestä tai muusta kieliin erikoistuvasta kirjastosta tilataan aineistoa kirjastosi kautta?	34
9.1.3 Minkä kielistä lastenaineistoa muistat tilanneesi näistä kirjastoista asiakkaalle?	34
9.1.4 Ovatko kirjastosi asiakkaat tilanneet itsenäisesti aineistoa esim. Monikielisestä kirjastosta?	35
9.1.5 Minkä kielistä lastenaineistoa tilataan kirjastosi kautta eniten?	36
9.1.6 Koetko, että näitä kieliä pitäisi hankkia enemmän Vaskin kokoelmiin? Perustele.	37
10 Aineiston valitsijan haastattelu	38
10.1 Kirjojen hankintakanavat	38
10.2 Aineiston valitseminen	39
10.3 Nykyinen kokoelma	39
10.4 Asiakkaiden vaikutus kokoelmaan	40
10.5 Kuinka järjestelmää ja kokoelmaa voisi parannella?	40
11 Kehitysehdotukset	42
11.1 Parannuksia kokoelmaan	42
11.1.1 Kokoelman tutkinnassa selvinnyttä tietoa	42

11.1.2 Monikielinen kirjasto -kyselyn tuloksista selvinnyttä tietoa	43
11.1.3 Aineiston valitsijan haastattelusta selvinnyttä tietoa	43
11.1.4 Kehitysehdotukset	44
11.2 Parannuksia käyttäjäystävällisyyteen	45
11.2.1 Translitteraation yhdenmukauttaminen	45
11.2.2 Asiasanoituksen laajempi käyttö	45
12 Lopuksi	46
Lähteet	47

Liitteet

Liite1. Monikielinen kirjasto -kysely Vaski-kirjastojen työntekijöille

Liite2. Vaski-alueen vieraskieliset asukkaat

Liite3. Vaski-kirjastojen monikielinen lastenkokoelma

Taulukot

Taulukko 1. Vaski-alueen vieraskieliset asukkaat 2010, 2020 ja 2021.	52
Taulukko 2. Pienet kielet.	55
Taulukko 3. Pienehköt kielet.	58
Taulukko 4. Keskikokoiset kielet.	59
Taulukko 5. Isohkot kielet.	61
Taulukko 6. Isot kielet.	62
Taulukko 7. Suurimmat kielet.	63

1 Johdanto

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on selvittää, onko Vaskin nykyinen monikielinen lastenkokoelma ajantasainen ja miten sitä voisi kehittää. Työ tehdään Turun kaupunginkirjaston toimeksiannosta. Tarkastelussa on koko Vaskin lastenkokoelma suomen-, ruotsin- ja englanninkielistä kokoelmaa lukuun ottamatta. Tarkasteluun ei myöskään oteta Vaskin ulkopuolelle jäävien Varsinais-Suomessa sijaitsevien kirjastojen, kuten Someron, kokoelmia.

Opinnäytetyö on muotoiltu siten, että ensiksi esitellään aihetta lukemisen tärkeyden sekä kokoelmatyön näkökulmasta, jonka jälkeen esitellään työn rajat tarkemmin. Sen jälkeen tuodaan esille Vaski-kunnissa asuvien vieraskielisten määrä, Vaskin monikielisen lastenkokoelman rakenne, Monikielinen kirjasto -kyselyn tulokset sekä aineistonvalitsijan haastattelusta saadut tiedot. Lopuksi esitellään parannusehdotuksia, joilla kehittää lastenkokoelmaa tulevaisuudessa.

Aiheenvallinnan taustalla on pohjimmillaan oma mielenkiinto eri kieliä ja kulttuureja kohtaan. Lukeminen on hyvin tärkeää lasten kielelliselle kehitykselle, minkä vuoksi kirjastoilla on suuri mahdollisuus vaikuttaa lasten kasvuun ja kielenkehitykseen. Vieraskielisen väestön määrä on myös ollut kasvussa jo pitkään, joten on tärkeä ottaa heidät huomioon kokoelmia kehittäessä. Lisäksi perustelen aihetani kirjastolain pohjalta, jonka mukaan kirjaston tehtäviin kuuluu muun muassa edistää lukemista ja kirjallisuutta sekä edistää yhteiskunnallista ja kulttuurillista vuoropuhelua (Laki yleisistä kirjastoista), jonka piiriin koen vieraskielisten lasten kieli- ja lukutaidon kehittäminen kuuluvan.

Aiheesta ei ole ennen tehty yhtä laajaa tutkimusta. Samankaltaisia tutkimuksia ovat tehneet Maria Visser vuonna 2012 (Vaski-kirjastojen vieraskielinen kokoelma –nykytilanne ja tulevaisuuden suuntaviivoja) ja Pasi Lääperi vuonna 2019 (Kielten oppimateriaalin saatavuus Oulun kaupunginkirjastossa). Visserin opinnäytetyö kuitenkin käsittelee enemmän kirjastojen merkitystä maahanmuuttajille ja Lääperin opinnäytetyö koskee nimenomaan Oulun kielenopiskeluun tarkoitettua aineistoa. Nämä eroavat omasta aiheestani, joka koskee yksinomaan Vaski-kirjastojen lastenkokoelmaa ja sen kehitystä.

2 Äidinkielellä lukemisen tärkeys lapselle

2.1 Kielitaitoa kehittävä lukutapa

Lukeminen vaikuttaa positiivisesti lapsen kielitaidon kehittymiseen. Paitsi että lapsi oppii itse lukemaan jo nuorena iässä, myös sanavarasto ja kuullunymmärtämistäidot paranevat. Lukukokemuksissa kannattaa ottaa huomioon lapsen ikä, sillä pienen lapsen keskittymiskyky ei riitä asioihin, joita hän ei ymmärrä. Sen sijaan esimerkiksi lyhyiden kuvakirjojen lukeminen auttaa lasta kokemaan tarinaa myös näköaistillaan. Kun samaa tarinaa lukee useaan otteeseen, lapsi oppii lukemaan tarinaa kuvien avulla. (Siiskonen ym. 2014, 325–326.) Kuvat eivät kuitenkaan yksinään riitä sanavaraston kartuttamiseksi, vaan sanastoa kehitetään lukemalla ääneen. Tarinaa lukiessa lasta voi osallistaa kysymällä kysymyksiä luetusta tarinasta ja keskustelemalla kirjan teemoista, mikä puolestaan kehittää kielitaitoa entisestään (Lundberg 2011, 32–33). Perheen lukukokemukset usein selittävätkin lasten kielellisen kehityksen eroja. Toiset oppivat lukemaan jo varhain, toisilla on hankaluuksia oppia lukemaan vielä kouluikässäkin. (Siiskonen ym. 2014, 311.)

Lukeminen ei kuitenkaan vaikuta positiivisesti, jos sitä tehdään vain harvoin ympäristössä, jossa vähemmistökielen opiskelua vältetään. Saksalaistutkimuksessa vuonna 2018 tutkittiin turkkilaista alkuperää olevia päiväkotikäisiä lapsia, joille luettiin kerran viikossa turkiksi. Lasten turkintaidot vaikuttivat kuitenkin huononevan, sillä muulloin päiväkodissa turkin puhuminen oli kielletty. Myös lasten kodeissa vältettiin turkin puhumista, sillä heidän vanhempansa uskoivat saksan opettamisen olevan paljon hyödyllisempää. Kuvitelmasta poiketen äidinkielen vajah oppiminen johti heikompiin kognitiivisiin taitoihin, jotka myöhemmin elämässä heijastuivat muun muassa oppimisvaikeuksina. (Kyuchukov 2018, 55–62.)

2.2 Oman äidinkielen vaikutus kotimaan kielen oppimiseen

Hyvä kielitaito omassa äidinkielessään auttaa vieraskielisiä lapsia myös paremmin oppimaan asuinmaansa kielen. Vuonna 2019 tehdyssä amerikkalaistutkimuksessa havaittiin, että kaksikieliset espanjaa ja englantia puhuvat päiväkotikäiset lapset, joilla oli hyvät suulliset taidot espanjassa, oppivat englanninkieliseen kouluun siirryttyään puhumaan englantia paremmin kuin lapset, joilla oli heikot espanjantaidot. Tätä myöten espanjan puhetaidot vaikuttivat myös epäsuorasti englannin lukutaidon kehittymiseen, sillä lapset, joilla oli paremmat suulliset taidot englannissa, oppivat myös lukemaan sitä paremmin kuin lapset, joilla oli heikommat suulliset taidot. Kielitaidon kehittymisen keskiössä oli kotikielen käyttö. Lapset perheissä, joissa heitä tuettiin oppimaan perheensä ensisijainen äidinkieli, oppivat englantia nopeammin kuin lapset, joiden perheissä ei ollut samanlaista tukea espanjan oppimiselle. (Mesa & Yeomans-Maldonado 2019, 1769–1771.)

Omalla äidinkielellään lukemisen hyödyt on havaittu myös vuonna 2020 tehdyssä norjalaistutkimuksessa, jossa tutkittiin päiväkotikäisten lasten kielitaidon kehitystä. Tutkimuksessa havaittiin, kotikielellä lukeminen täydensi norjan sanaston ja kieliopin tuntemusta huomattavasti. Lundbergin (2011) sanoja vahvistaen varsinkin lukutuokiot, joissa pysähdyttiin keskustelemaan kirjasta ja sen hahmoista sekä leikkimään kirjan tarinan pohjalta, auttoivat lapsia oppimaan kieltä enemmän. (Grøver ym. 2020, 2204–2205.)

2.3 Lukemisen sosiaaliset hyödyt

Toinen lukemiseen linkittyvä hyöty on sosiaalisten taitojen kehittyminen. Vuonna 2019 Singaporessa tutkittiin, kuinka lukeminen ja kielitaidon kehittyminen vaikuttivat sosiaalisten taitojen kehittymiseen kaksikielisillä englantia ja mandariinikiinaa puhuvilla lapsilla. Tutkimuksessa saatiin selville, että perheiden kotikielellä, mandariinikiinalla, lukeminen johti parempiin sosiaalisiin taitoihin, sillä kieltä oppimalla lapset oppivat reagoimaan ja vastaamaan oikealla tavalla erilaisiin sosiaalisiin ongelmatilanteisiin sekä ymmärtämään viestejä paremmin. (He 2019.)

Grøverin tutkimuksessa havaittiin myös, että lasten tekstinymmärrystaidot parantivat sosioemotionaalisia taitoja kehitettäessä (Grøver ym. 2020, 2204).

Lukutaidon kehittämisellä on mahdollisesti myös sosiaaliseen asemaan vaikuttavia vaikutuksia. Vuonna 2021 tehdyssä yhdysvaltalais tutkimuksessa havaittiin, että rikkaammista perheistä kotoisin olevilla kaksikielisillä lapsilla on keskimäärin paremmat kielelliset taidot kuin köyhemmistä perheistä tulevilla. Sosioekonominen asema aiheutti muun muassa sen, että köyhemmistä perheistä tulevat lapset eivät tunnista uusia sanoja yhtä helposti kuin rikkaiden perheiden lapset. Varallisuuden aiheuttamat erot alkoivat jo kolmen vuoden iässä, joten pahimmassa tapauksessa kaksikielisten lasten kielitaidot olivat hyvin eri tasolla toisistaan koulun alkaessa. Lukemisen kuitenkin huomattiin kaventavan varallisuudesta koituvien erojen suuruutta. (Luo ym. 2021, 9–10.)

3 Kokoelmatyön ja -tutkimuksen teoriaa

3.1 Kokoelmatyön ja -tutkimuksen perusteet

Kokoelmatyön voi ymmärtää kahdella tavalla. Se voi tarkoittaa kokoelman hoitoon liittyviä arkitöitä tai yleistä kokoelman luonteen pohtimista. Arkitöihin lukeutuvat esimerkiksi kokoelman kunnan tarkistaminen, hyllyjärjestyksen ylläpito sekä päätökset siitä, mitä huonokuntoiselle materiaalille tulisi tehdä – korjataanko vai heitetäänkö pois. Vanhan tai rikkiäisen aineiston karsimisen ohessa uuden aineiston hankkiminen ja sen käsittely kuuluvat myös arkipäiväiseen kokoelmatyöhön. (Wilén 2007, 18.)

Toinen puolisko kokoelmatyötä on syvällisempää kokoelman luonteen pohdintaa, jota tarkastellaan sekä kirjaston sisäisten toimijoiden että asiakkaiden näkökulmasta. Tällaisessa kokoelmatyössä keskiössä on aineiston lähestyttävyyys ja kuinka aineiston sisäinen järjestelmälogiikka eli hyllyjärjestys vaikuttaa käyttöön. Kirjaston oma näkökulma ei ole ainoa oikea tapa muokata kokoelmaa, vaan asiakkaiden näkökulma on yhtä tärkeä. Näihin asioihin syvällisemmin paneutumalla kokoelmatyö muuttuu hiljalleen kokoelmatutkimukseksi. (Wilén 2007, 18–19.)

Kokoelmatutkimuksen voi kokoelmatyön tavoin jakaa kahteen pienempään alueeseen. Ensinnäkin on olemassa tiedonsosiaalinen näkökulma eli sosiologinen näkökulma tietoon, jossa kokoelmaa tarkastellaan omana kokonaisuutenaan riippumatta ulkoisista tekijöistä. Se kuvaa siis tarjontaa. Lastenkirjallisuuden osalta se voi tarkoittaa sitä, minkälaisen kokonaisuuden mikäkin eri kirjallisuudenlaji muodostaa, esimerkiksi kuinka suuri osa kokoelmasta on lastenromaaneja ja kuinka suuri osa on tietokirjoja, tai millainen on kokoelman kielijakauma. Yksi keskeisimmistä kysymyksistä tiedonsosiaalisessa näkökulmassa on, onko kokoelmaa rakennettu tasapainoisesti kaikki osa-alueet huomioon ottaen. (Wilén 2007, 22–24.)

Toinen osa-alue kokoelmatutkimusta on käyttö- ja käyttäjänäkökulma eli tiedontarpeen näkökulma. Se kuvaa siis tarvetta, kysyntää ja kokoelman käyttöä. Tarve

kuvailee, mitä asiakkaat haluavat lainata, ja käyttö antaa näyttäviä viittauksia tarpeen suuntaan. Optimaalisesti kokoelma vastaa kunkin asiakkaan tarpeita, vaikka käyttö ei heti sitä näyttäisikään, jolloin potentiaalinen kysyntä voi olla käyttöä huomattavastikin suurempi. Todellisuudessa vain aktiivisten asiakkaiden kautta on mahdollista kehittää kokoelmaa, sillä heidän kokoelman käyttönsä perusteella luodaan näkymä kysynnästä ja likimääräinen käsitys tarpeesta. (Wilén 2007, 24.)

Kokoelmien kehittämispolitiikan pohjan muodostavat kysymykset, miten valintapäätökset tehdään, mitä aineistoja hankitaan, mitä säilytetään sekä mitä varastoidaan tai poistetaan. Lähes jokaisella kirjastolla on oma kehittämispolitiikkansa. Kokoelmien kehittämispolitiikan tärkeimpiä tehtäviä ovat muun muassa kuvata kokoelmien hallinta- ja kehittämiskäytäntöä järjestelmällisesti, tarjota kokoelman kehittämisestä vastuussa oleville kirjastotyöntekijöille välineet johdonmukaisuuden saavuttamiseen sekä antaa kehukset kokoelman ajantasaisuuden arvioinnille. (Wilén 2007, 89–90.)

Kehittämispolitiikan sisältö kattaa ison kirjon eri osa-alueita, joiden yksityiskohtaisuus vaihtelee tarpeen mukaan. Sisältöön voi olla kuvailtu esimerkiksi palveltava yleisö, eli kenelle aineistoa hankitaan, yleiskuvaus kokoelmasta, budjetti, valintaperiaatteet, eli kuka on vastuussa aineiston hoidosta ja miten, erikoiskokoelmat, rajoitukset aineistoille, joita ei hankita, kokoelmien arviointi ja päivitys säilytyksestä karsintaan sekä yhteistyö muiden kirjastojen kanssa. (Wilén 2007, 90–92.)

3.2 Kokoelman arviointi

Kokoelman arvioinnin keskeisin kysymys on, kuinka saada mahdollisimman totuudenmukainen ratkaisu ongelmiin, joita kokoelmatutkimuksessa on saattanut ilmetä. Erinäisten tutkimusten tulosten tulkitseminen voi olla hankalaa, sillä kerätty tieto ei välttämättä anna yksiselitteistä vastausta tai suuntaa, johon lähteä kehittämään kokoelmaa. Vaikka tieto ei ratkaisekaan ongelmaa, sen avulla on

mahdollista päätellä ainakin jotain kokoelman nykytilasta ja missä vielä kaivattaisiin paranneltavaa, johon kirjastolla on mahdollisuudet vaikuttaa. (Wilén 2007, 116.)

Kokoelman arviointimenetelmät voi jakaa kahteen ryhmään sen perusteella, tarkastellaanko kokoelmaa itsenäisesti riippumatta muista tekijöistä, vai onko näkökulmana kokoelman käyttö ja asiakkaat. Kokoelmakeskeisiä menetelmiä ovat tilastomenetelmä, asiantuntijamenetelmä ja listamenetelmä. Käyttäjakeskeisiä menetelmiä ovat viiteanalyysi, käyttötutkimus sekä käyttäjätutkimus. (Wilén 2007, 118.)

3.2.1 Kokoelmakeskeiset menetelmät

Tilastomenetelmässä kokoelmaa mitataan erilaisin luvuin, kuten koolla, budjetilla ja kasvumäärällä. Tilastojen etuihin kuuluvat niiden koottavuuden ja käsiteltävyyden helppous sekä yksiselitteisyys. Vaikka tilastot tarjoavat hyvän pohjan arvioinnille ja antavat kokonaiskuvaa nykytilanteesta, niitä ei kuitenkaan tulisi käyttää ainoana arviointimenetelmänä. Tilastojen yksi suurimmista ongelmista onkin, että ne eivät mittaa aineiston laatua suoraan. (Wilén 2007, 118–122.)

Asiantuntijamenetelmässä kokoelmaa arvioidaan asiantuntijan vaikutelmien perusteella. Asiantuntijana voi toimia itse kokoelmasta vastuussa oleva kirjastonhoitaja tai joku kirjaston ulkopuolinen alan spesialisti. Menetelmän avulla voi saada kattavamman kokonaiskuvan kokoelmasta kuin tilastoilla, sillä asiantuntija kiinnittää huomiota myös kokoelman laatuun, johon tilastot eivät kykene. Arviointimenetelmän laatu on kuitenkin suoraan riippuvainen asiantuntijan pätevydestä ja hänen havaintojensa tarkkuudesta. Lisäksi kokoelmaa voi olla hankala silmä-määräisesti arvioida, mikäli suuri osa siitä on lainassa yhdellä kertaa. (Wilén 2007, 118–124.)

3.2.2 Käyttö ja käyttäjämenetelmät

Käyttö- ja käyttäjämenetelmät ovat kokoelmakeskeisten menetelmien ohella tärkeitä, sillä kokoelmien tarkoitus on ensisijaisesti vastata mahdollisimman hyvin käyttäjien tarpeita. Käyttötutkimuksessa tarkastellaan, mitä ja miten aineistoa käytetään, ja käyttäjätutkimuksessa tutkitaan kuka sitä käyttää. Yksi osa käyttö- ja käyttäjämenetelmiä on lainaustutkimus, jossa selvitetään, kuinka paljon tietty kirja on käynyt lainassa. Pelkästään lainausmäärien tutkiminen ei kuitenkaan riitä, sillä kirjaa voi lukea myös kirjastossa paikan päällä lainaamatta. (Wilén 2007, 137–139.)

Toinen tapa tutkia on relatiivinen käyttö, jossa selvitetään, kuinka paljon jotain tiettyä kokoelmaa käytetään verrattuna toisiin kokoelmiin. Tällä tavoin voidaan selvittää yli- ja alikäytettyjä kokoelmia. Käyttö- ja käyttäjämenetelmien etuja ovat, että ne antavat kuvan aineiston käytöstä, aineiston koonti on helppoa ja mittayksiköt ovat helposti laskettavissa. Näiden ansiota on helppo saada määrällistä tietoa, jota on helppo lähteä vertailemaan. Haittoihin sen sijaan kuuluvat, että ne yleensä jättävät aineiston sisäkäytön huomioimatta ja ne tutkivat ennemminkin menestyksiä kuin epäonnistumisia. (Wilén 2007, 139–142.)

3.3 Aineistonhoito maahanmuuttajataustaisia ajatellen

Maahanmuuttajat eivät ole yksi yhtenäinen ryhmä, vaan värikäs joukko ihmisiä, joilla on eri kulttuuri, kieli, uskonto ja perinteet. Tämän vuoksi voi olla vaikea luoda kokoelmaa, joka palvelisi jokaista maahanmuuttajaa yhdenmukaisesti niin hyvin kuin mahdollista. Lisäksi maahanmuuttajiin helposti niputetaan Suomessa syntyneet henkilöt, joiden vanhemmat ovat muuttaneet Suomeen. Tiukan määritelmän mukaan he eivät ole maahanmuuttajia, mutta heitä silti voi yhdistää perheen kotikieli tai kulttuuri muuhun maahanmuuttajataustaiseen yhteisöön. (Drake 2010, 12.)

Vuonna 1994 päätettiin perustaa Monikielinen kirjasto, jonka tehtävänä on tukea Suomessa asuvien vieraskielisten kirjastopalveluita, solmia yhteyksiä koti- ja ulkomaalaisiin yhteistyötahoihin sekä hankkia aineistoa kielillä, jotka ovat Suomessa harvinaisempia. Monikielisen kirjaston olemassaolosta huolimatta päävastuu ulkomaalaistaustaisten yleisistä kirjastopalveluista on kunnilla. Monikielisen kirjaston perustamispäätöksen yhteydessä on päätetty, että mikäli kunnassa asuu yli 100 jotain kieltä puhuvaa, on kunnalla velvollisuus hankkia kyseisellä kielellä aineistoa. (Drake 2010, 23–24.)

Kaikenkielistä aineistoa ei kuitenkaan ole helppo hankkia. Mikäli jossain maassa on konflikti käynnissä tai maa on muutoin enemmän tai vähemmän eristäytynyt muusta maailmasta, aineistoa ei välttämättä saa hankittua ollenkaan. Näissä tapauksissa hankintoja pyritään tekemään diasporien tai muualla maailmassa toimivien kustantajien kautta. (Drake 2010, 24.)

Monikulttuurisuuden näkyvyyden lisääminen kokoelmiin ei kuitenkaan ole pelkästään eri kielillä kirjoitettujen kirjojen hankkimista. Toinen tärkeä tapa on maahanmuuttajataustaisten kirjailijoiden tuotannon hankkiminen. Suomessa asuu useita maahanmuuttajakirjailijoita, joiden kirjoja on saatavilla sekä heidän omalla äidinkiellään että suomeksi käännettynä. (Drake 2010, 109.)

Kokoelmien ei tarvitse mennä aivan yksi yhteen alueella puhuttujen kielten mukaan. Tasapainoisen kokoelman tulee ideaalisesti vastata kirjastoa käyttävien henkilöiden tarpeita niin hyvin kuin mahdollista, eikä olla mahdollisimman monipuolinen vain, koska jotain kieltä puhutaan alueella. (Ly 2018, 26.)

4 Tarkastelun rajoitukset ja kulku

4.1 Rajoitukset

Opinnäytetyössä on tutkittu Vaski-alueen monikielistä lastenkokoelmaa. Huomioon ei ole otettu muita Varsinais-Suomessa sijaitsevien kirjastojen kokoelmia tai kyseisten kuntien asukkaiden äidinkieliä. Toisin sanoen mitään esimerkiksi Paraisiin tai Someroon liittyvää ei ole otettu huomioon.

Tarkastelussa on ollut vain lastenkokoelman painetut kirjat ja e-kirjat. Nuorten kirjallisuutta ei ole otettu mukaan. Lasten- ja nuortenkirjallisuuden välille voi olla hankala vetää raja, mutta menin se mukaan, kuinka enemmistössä Vaski-kirjastoja mikäkin kirja on määritelty. Mikäli jokin kirja on laskettu kuuluvan lastenkirjallisuuteen vain yhdessä kunnassa ja nuortenkirjallisuuteen muissa, sitä ei ole otettu mukaan tarkasteluun. Tapauksia, joissa kirja oli yhtä monessa kunnassa lasten ja nuorten kirja, mentiin suurimman kunnan mukaan, oli se sitten Turku, Kaarina tai Salo. Tällaisia rajatapauksia tuli hyvin vähän vastaan, sillä lähes kaikki kirjat oli selkeästi jaoteltu joko lasten tai nuorten kirjoihin.

Kielistä mukaan on otettu kaikki paitsi suomi, ruotsi ja englanti. Tämän vuoksi tässä opinnäytetyössä käytetyt termit ”monikielinen” ja ”vieraskielinen” viittaavat yksinomaan kieliin, joihin suomea, ruotsia ja englantia ei lasketa. Suomi ja ruotsi ovat kotimaisia kieliä, joilla on jo laaja ja jatkuvasti uudistuva kokoelma. Englannilla myös on suuri ja tuore kokoelma, jonka kehittämisessä ei vaikuta olevan suurempia ongelmia.

Yhteensä tarkasteluun on otettu mukaan 74 kieltä, joista 52:lla on vähintään yksi kirja Vaskin kokoelmissa. Kokoelmien koko vaihteli yhdestä kirjasta yli tuhanteen. Kokoelman kokoa katsoen suurin kieli, joka on otettu mukaan, on venäjä. Saamelaiskielet on eroteltu toisistaan kolmeksi: pohjois-, inarin- ja koltansaameksi. Romania ja moldova sen sijaan on yhdistetty kielitieteellisistä syistä. Kiinan kieliä ei ole eroteltu toisistaan, sillä niitä ei ole eroteltu tilastokeskuksessa, jolloin tarkka vertailu kielten edustuksesta on mahdotonta.

4.2 Datan keruu

4.2.1 Aineiston tarkastelu

Dataa kerättiin tilastomenetelmällä Vaski-kirjastojen kirjastojärjestelmästä Kohasta helmi- ja maaliskuun 2022 aikana Turun pääkirjaston lasten- ja nuortenosaston Saaga-Stoorin työtiloissa. Tietoja kerättiin nimekkeittäin, jolloin kaikki samasta tietueesta löytyneiden niteiden tiedot on yhdistetty. Mikäli jollain nimekkeellä oli useampi tietue, esimerkiksi uuden painoksen vuoksi, on tietueiden tiedot yhdistetty. Jokaisen kielen tiedot löytyvät liitteen 3 taulukoista.

Eri tietueita selatessa kirjoitettiin ylös kirjojen lainamäärät, milloin kirja on viimeksi ollut lainassa ja milloin se on hankittu Vaskin kokoelmiin. Lainamäärät laskettiin jokaisen nimekkeen kohdalla yhteen, ja viimeisimmäksi lainaus- ja hankintavuodeksi valittiin viimeisin vuosiluku. Esimerkkinä tietue, jossa on kaksi kirjaa, joita on lainattu 13 ja 15 kertaa, viimeksi vuosina 2014 ja 2018, ja kirjat on hankittu vuosina 2009 ja 2011. Lainamääräksi kirjoitettaisiin 28, viimeksi lainatuksi vuodeksi annettaisiin 2018 ja hankintavuodeksi 2011.

Joistain tietueista puuttui jokin olennaisista tiedoista. Tällaisissa tapauksissa piti hieman soveltaa. Tyhjä lainamäärä merkkasi nollaa vain, jos myös viimeksi lainattu -päivämäärä oli tyhjä. Mikäli kirjaa oli kuitenkin joskus lainattu, merkattiin lainamääräksi yksi. Jos viimeksi lainattu -päivämäärä oli tyhjä, merkattiin ylös ”ennen vuotta 2012”. Tämä johtuu siitä, että Vaski-kirjastot vaihtoivat tuolloin Aurora-kirjastojärjestelmään ja kaikkia Auroraa edeltäviä tietoja ei ole saatavilla Kohasta. Hankintavuosista tyhjiä oli vain murto-osa tarkastellusta aineistosta, joten ne merkattiin suoraan tuntemattomaksi.

Kaikki edellä mainitut päätökset on tehty kokoelman parasta ajatellen. Tarkoituksena on ollut antaa kullekin kokoelmalle mahdollisimman hyvät tilastot, sillä uskon sen olevan parempi lähtökohta kuin kokoelman rokottaminen vain siksi, koska osa tiedoista puuttuu. Tämän vuoksi mukaan on laskettu myös kadonneiksi merkityt kirjat, sillä ne saattavat kuitenkin ilmaantua jostain. Sen sijaan koulukirjastoissa olevia kirjoja ei ole laskettu mukaan, sillä niitä ei saa lainata muut kuin

kyseisten koulujen oppilaat. Niihin ei voi muut tehdä edes varauksia. Myöskään laskutettuja kirjoja ei ole otettu mukaan.

4.2.2 Monikielinen kirjasto -kysely

Maaliskuussa 2022 tein kyselyn Monikielisen kirjaston kanssa tekemisissä oleville kirjaston työntekijöille. Kyselyssä kysyttiin mitä kieliä Monikielisestä kirjastosta tilataan Vaskin asiakkaille ja kuinka usein. Tarkoituksena oli selvittää, tilaanko joitain kieliä jatkuvasti ja voisiko kyseisiä kieliä kenties hankkia enemmän Vaskin kokoelmiin. Lisäksi toimeksiantajan pyynnöstä selvitettiin, käytetäänkö Turun monikielistä lastenkokoelmaa ikään kuin paikallisena Monikielisenä kirjastona vai otetaanko ensisijassa yhteyttä Monikieliseen kirjastoon, kun oman kirjaston kokoelmat eivät riitä. Monikielistä kirjastoa esitellään luvussa 8, kyselyn tulokset esitellään luvussa 9 ja kysely itse löytyy liitteestä 1.

4.2.3 Aineiston valitsijan haastattelu

Haastattelin yhtä Vaskin monikielisestä lastenkokoelmasta vastuussa olevaa työntekijää niin ikään maaliskuussa 2022. Haastattelun tavoitteena oli saada selville aineiston hankinnan peruseriaatteita sekä tuoda esille mahdollisia ongelmia tiettyjen kielten hankinnassa. Lisäksi haastateltavalla oli mahdollisuus esittää omia kehitysehdotuksiaan, jos hän saisi vapaat kädet hankkia mitä tahansa kieliä. Haastattelusta saadut tiedot esitellään luvussa 10.

5 Vaski-kirjastot

5.1 Vaski-alue

Vaski on vuonna 2008 perustettu Varsinais-Suomessa sijaitseva kirjastokimppa, johon kuuluvat Kaarinan, Kustavin, Laitilan, Liedon, Maskun, Mynämäen, Naantalin, Nousiaisten, Paimion, Pyhärannan, Raision, Ruskon, Salon, Sauvon, Tavassalon, Turun, Uudenkaupungin ja Vehmaan kaupungin- ja kunnankirjastot. Yhteensä Vaski-alueeseen kuuluu 61 toimipistettä. (Vaski n.d.)

5.2 Vaskin toimintaperiaate

Vaskin asiakkaat voivat varata, lainata ja palauttaa minkä tahansa Vaski-kunnan aineistoa mistä ja mihin tahansa Vaski-kuntaan maksutta. Asiakas tarvitsee vai yhden kirjastokortin asioidessaan Vaski-kirjastoissa, joten jokaisesta kunnasta ei tarvitse hankkia uutta korttia siellä asioidessa. (Vaski n.d.)

Vaski-yhteistyön myötä koko kokoelma on jokaisen Vaski-asiakkaan käytössä (Vaski n.d.). Tämän vuoksi tässä opinnäytetyössä on otettu huomioon koko Vaskin kokoelma, kun on tutkittu monellako eri kielellä kirjoitettuja lastenkirjoja kokoelmasta löytyy ja montako kertaa niitä on lainattu.

6 Vaski-kunnissa asuvat vieraskieliset

Vuoden 2021 loppuun mennessä Vaski-kunnissa asui noin 36 123 henkilöä, joiden äidinkieli oli jokin muu kuin suomi, ruotsi tai englanti. Luku on huomattavasti suurempi kuin vain 11 vuotta aikaisemmin, vuonna 2010, jolloin vieraskielisten määrä oli noin 18 740, ja jopa verrattuna vuoteen 2020 luku on kasvanut silloisesta noin 34 121 asukkaasta. Vieraskielisten määrä on siis lähes kaksinkertainen viimeisen vuosikymmenen aikana. (Tilastokeskus 2022.) On tärkeä muistaa, että Tilastokeskus ei näytä tilastoissaan puhujamääriä kielistä, joilla on alle kymmenen puhujaa. Tämän vuoksi puhujamäärät ovat arvioita.

6.1 Kielten puhujamäärät

Suurin äidinkielenään puhuttu vieras kieli on venäjä, jota puhuu noin 5266 henkilöä. Venäjänkielisten osuus on noin 14,6 % kaikista vieraskielisistä. Viiden suurimman kielen joukkoon yltävät myös arabia, jota puhuu 3722 henkilöä (10,3 % vieraskielisistä), viro, jota puhuu 3410 henkilöä (9,4 %), kurdi, jota puhuu 2816 henkilöä (7,8 %) sekä albania, jolla on 2530 puhujaa (7 %). Näiden kielten lisäksi persialla, romanialla, somalilla ja ukrainalla on yli tuhat puhujaa. Muita suurehkoja kieliä, joita puhuu yli 500 henkilöä ovat bosnia, espanja, kiina, puola, thai, turkki ja vietnam. (Tilastokeskus 2022.)

Suurten kielten lisäksi Vaski-kunnissa puhutaan useita pienempiä kieliä, joilla on vain hieman yli kymmenen puhujaa. Tällaisia kieliä ovat esimerkiksi afar, ewe, turkmeeni, twi ja valkovenäjä. Lisäksi saamen puhujia luetellaan olevan hieman yli kymmenen. Tilastoissa eri saamen kieliä ei ole eroteltu toisistaan, joten ei ole tiedossa, kuinka moni puhuu äidinkielenään pohjoissaamea, kuinka moni inarinsaamea ja kuinka moni koltansaamea tai jotain muuta saamelaiskieltä. Tilastokeskuksen tiedoista ei saanut selville, kuinka monta romanikielen tai darin puhujaa Vaski-kunnissa asuu, sillä niitä ei pystynyt edes valitsemaan hakuvalikosta. (Tilastokeskus 2022.)

6.2 Puhujamäärien muutokset

Yhteensä Vaski-kunnissa puhutaan noin 74 kieltä. Näiden lisäksi 468 puhujaa on merkattu kategoriaan ”muu” ja 64 henkilön kieli on tuntematon. Kielten määrä on pysynyt hyvin samankaltaisena vuosien 2010 ja 2021 välillä. Johtuen siitä, että Tilastokeskus ei näytä puhujamääriä kielistä, joilla on alle kymmenen puhujaa, on mahdotonta sanoa varmaksi, onko kielten määrä alueella muuttunut vai ovatko kielikohtaiset puhujamäärät muuttuneet niin, että ne näyttävät nolaa jonkin vuoden kohdalla. Saatavilla olevan tiedon mukaan vain mongolin, serbokroaatin, tadžikin ja tšetšeenin puhujamäärät ovat vähentyneet vuodesta 2010. (Tilastokeskus 2022.)

Vaski-alueella on monia kieliä, joiden puhujamäärät ovat olleet rajussa nousussa. Vuodesta 2010 vuoteen 2021 latvian ja ukrainan puhujamäärät ovat yli kymmenkertaistuneet, tagalogin ja uzbekin yli viisinkertaistuneet sekä bulgarian, joruban, kreikan, liettuan, nepalin, paštun, puolan, romanian, serbian, tamilin ja urdun puhujamäärät vähintään kolminkertaistuneet. Näistä joruba, serbia, tamili ja uzbekki ovat kieliä, joilla on alle sata puhujaa vuonna 2021. (Tilastokeskus 2022.)

6.3 Kielten levinneisyys

Turussa puhutaan lähes jokaista kieltä, jota Vaski-alueella puhutaan. Turussa onkin noin 24 095 muuta kuin suomea, ruotsia tai englantia äidinkielenään puhuvaa asukasta. Muita kuntia, joissa asuu paljon vieraskielisiä, ovat Kaarina, Raisio, Salo ja Uusikaupunki, joissa vuoden 2021 lopussa oli yli tuhat vieraskielistä asukasta, sekä Laitila, Lieto ja Naantali, joissa asuu yli 500 vieraskielistä. (Tilastokeskus 2022.)

Muutamaa kieltä puhutaan Turun lisäksi laajalti myös muissa Vaski-kunnissa. Yksi laajimmille levittyneistä kielistä on venäjä, jota puhutaan Kaarinassa, Laitilassa, Liedossa, Maskussa, Mynämäessä, Naantalissa, Nousiaisissa, Paimiossa, Raisiossa, Ruskolla, Salossa. Sauvossa ja Uudessakaupungissa. Toinen laajalla

alueella puhuttu kieli on ukraina, jota puhutaan kaikkien muiden edellä mainittujen kuntien paitsi Liedon lisäksi Taivassalossa ja Vehmaalla. Kolmas laajalle levinnyt kieli, jota puhutaan kaikissa Vaski-kunnissa Kustavia ja Pyhärantaa lukuun ottamatta, on viro. Venäjän, ukrainan ja viron lisäksi on 11 kieltä, joita puhutaan vähintään seitsemässä kunnassa: albania, arabia, espanja, kiina, kurdi, persia/farsi, puola, romania, saksa, tagalog ja thai. (Tilastokeskus 2022.)

7 Vaski-kuntien monikielinen lastenkokoelma

Vaski-kirjastojen vieraskielinen lastenkokoelma on laaja ja jatkuvasti kehittyvä. Tämän osion tiedot kuvaavat tilannetta helmi-maaliskuussa 2022, jolloin tiedot on kerätty. On hyvä muistaa, että kokoelma muuttuu koko ajan, kun vanhoja kirjoja poistetaan ja uusia hankitaan tilalle. Lisäksi kirjoja menee koko ajan lainaan asiakkaille, joten lainamäärätkin voivat olla vanhentuneita jo yhden vuorokauden jälkeen.

Tässä osiossa esiintyvät puhujamäärien prosenttiluvut kuvaavat kielten puhujamääriä suhteutettuna kaikkiin Vaski-kunnissa asuviin vieraskielisiin englanninkielisiin lukuun ottamatta. Samalla tavalla kielten kokoelmien koot kuvaavat osuutta Vaskin vieraskielisestä lastenkokoelmasta englantia lukuun ottamatta. Esimerkiksi kurdinkielisiä vieraskielisestä väestöstä, johon ei ole laskettu englanninkielisiä mukaan, on 7,8 %, ja vieraskielisestä lastenkokoelmasta 2,4 % on kurdinkielistä.

7.1 Mitä kieliä Vaskista löytyy?

Vaski-kirjastojen lastenkokoelmasta löytyy yhteensä 8368 nimekkeen verran 52 kielellä kirjoitettuja kirjoja. Osa kokoelmista on hyvin pieniä yhden kirjan kokoisia, kun taas joillain kielillä löytyy satoja kirjoja. Kielten kirjo on myös laajaa, sillä kokoelmasta löytyy niin suuria maailman kieliä, kuten venäjää, espanjaa ja saksaa, kuin pienempiä eurooppalaisia ja Euroopan ulkopuolisia kieliä, kuten karjalaa, koltansaamea ja tigrinjaa.

7.2 Pienet alle 20 nimekkeen kielet

Tässä työssä ”pienellä kielellä” tarkoitetaan kieltä, jolla on vain pieni kokoelma Vaski-kirjastoissa. Kielillä itsellään voi olla useita miljoonia äidinkielisiä puhujia maailmalla, joten ”pienellä kielellä” ei viitata kielen maailmanlaajuiseen puhuja-

määrään. Pieniä kieliä Vaskissa ovat amhara, armenia, azeri, bulgaria, esperanto, heprea, hindi, inarinsaame, islanti, karjala, koltansaame, kreikka, latina, paštu, romani, skottigaeli, tigrinja, tšekki ja urdu sekä kielellisesti määrittelemätön ”iranilaiset kielet”, johon kuuluu neljä nimekettä.

Pienistä kielistä pienimmät ovat amhara, armenia, azeri, esperanto, koltansaame, paštu, romani, skottigaeli, tigrinja, tšekki ja urdu, joita kaikkia on alle kymmenen nimekkeen verran. Suurimmat vähintään 15 nimekkeen kielet ovat hindi ja kreikka.

Pienistä kielistä aktiivisimmin lainataan hepreaa, islantia, karjalaa, koltansaamea, kreikkaa ja latinaa. Heprean, koltansaamen ja kreikan kokoelmassa on kussakin vain yksi kirja, jota ei ole koskaan lainattu. Islannin-, karjalan- ja latinankielisiä kirjoja on jokaista lainattu vähintään kerran. Lainatuista kirjoista koltansaamenkielisiä on jokaista lainattu vuosien 2020 ja 2022 välillä. Lainatuista karjalan-, kreikan- ja latinankielisistä kirjoista vähintään puolet on lainattu vuosien 2020 ja 2022 välillä. Islanninkielistä aineistoa lainataan harvemmin, vuosien 2020 ja 2022 välillä aineistosta 16,7 % on käynyt lainassa.

Vähiten lainataan bulgariaa, romania ja skottigaelia. Skottigaelinkielisiä kirjoja on vain yksi kappale. Kyseinen kirja on viimeksi lainattu ennen vuotta 2012 ja se on ollut lainassa kahdesti. Romaninkieliset kirjat sen sijaan eivät ole olleet kertaaakaan lainassa. Kolmestatoista bulgariankielisestä kirjasta vain yksi on ollut lainassa. Kirjoista kymmenen on kuitenkin hankittu vasta 2020-luvulla, joten voi olla, että ne eivät ole vielä ehtineet asiakkaiden käyttöön.

Aineistoista uusimmat ovat amharalla, bulgarialla ja koltansaamalla, joiden kokoelmista yli 65 % on hankittu vuosivälillä 2020–2022. Azerin, heprean, hindin, inarinsaamen, paštun ja romanin kokoelmat ovat myös melko tuoreita, sillä vähintään 65 % niiden kokoelmista on hankittu vuoden 2016 jälkeen. Vanhimmat kokoelmat ovat esperantolla, skottigaelilla ja urdulla. Näillä kolmella kielellä koko kokoelma on hankittu ennen vuotta 2000. Myös tšekillä, kreikalla ja islannilla on vanhat kokoelmat, sillä vähintään 65 % niiden kokoelmista on hankittu ennen vuotta 2010.

Vaski-alueella puhutuista kielistä afarilla, akanilla, ewellä, georgialla, igbolla, indonesialla, joruballa, khmerillä, lingalalla, malaijilla, malajalamilla, marathilla, mongolilla, nepalilla, pandžabilla, ruandalla, sinhalalla, slovakilla, swahililla, tadžikilla, tagalogilla, tamililla, telugulla, tšetšeenillä, turkmeenilla, twillä, uiguurilla, uzbekilla, valkovenäjällä ja wolofilla kirjoitettuja kirjoja ei ole lainkaan kokoelmassa. Suurin osa näistä kielistä on alle 50 ihmisen puhumia, joten niidenkielille kirjoille ei ole ollut kysyntää. On kuitenkin muutama kieli, joilla on suuremmat puhujamäärät. Jorubaa puhuu 93 henkilöä Vaski-alueella, nepalia puhuu 218 henkilöä, slovakia 84, tagalogia 286, ja uzbekkia 89.

Swahilinkielisiä kirjoja on Vaskin kokoelmissa yksi kappale, mutta se kuuluu Loukinaisten koulukirjaston kokoelmiin. Koulukirjastojen kokoelmat eivät ole asiakkaiden käytössä, niihin ei voi tehdä varauksia eikä niitä voi lainata. Tämän vuoksi koulukirjastojen kokoelmia ei ole laskettu mukaan, eikä täten Vaskin kokoelmissa ole lainkaan swahilinkielisiä lastenkirjoja, jotka olisivat saatavilla muillekin kuin vain oppilaille.

Nepalia ja tagalogia kumpaakin puhuu yli 200 ihmistä, mutta näillä kielillä kirjoitettua lastenaineistoa ei ole lainkaan Vaskissa. Näistä kielistä tagalogia puhutaan laajalti myös Turun ulkopuolella. Kolmas hyvin vahvasti aliedustettu kieli on urdu. Vaski-alueella asuu noin 274 urdunkielistä asukasta, mikä vastaa 0,8 % kaikista vieraskielisistä. Siitä huolimatta urdunkielisiä kirjoja on vain yksi kappale, mikä vastaa 0,01 % koko vieraskielisestä lastenkokoelmasta.

Esperanton, islannin, karjalan, latinan ja skottigaelin puhujia ei Tilastokeskuksen tiedoissa näy ollenkaan, joten puhujamäärät ovat joko hyvin pieniä tai näitä kieliä ei puhuta lainkaan äidinkielenään Vaskin kunnissa. Nämä kuusi kieltä ovat ainoita, joilla on Vaskin kokoelmissa kirjoja, vaikka Tilastokeskuksen mukaan puhujamäärät ovat alle kymmenen.

7.3 Pienehköt 21-50 nimekkeen kielet

Pienehköjä kieliä ovat bengali (31 nimekettä), bosnia (45), korea (49), liettua (30), pohjoissaame (38) ja ukraina (23). Bengalia lukuun ottamatta näitä kieliä lainataan melko usein. Liettuan, pohjoissaamen ja ukrainan kirjoista kuitenkin iso osa on sellaisia, joita ei ole lainattu kertaakaan. Kunkin kielen kohdalla yli 15 % kokoelmasta ei ole kiertänyt lainkaan. Bosnian, korean, liettuan, pohjoissaamen ja ukrainan lainassa käyneistä kirjoista vähintään 60 % on lainattu vuosivälillä 2020–2022. Sen sijaan bengalilla lainatuista kirjoista vain 44,8 % on käynyt lainassa kyseisellä aikavälillä.

Uusimmat kokoelmat ovat korealla ja liettualla, joiden kokoelmista yli 95 % on hankittu vuosien 2016–2022 aikana. Ukrainalla on myös melko uusi kokoelma, sillä yli 80 % aineistosta on hankittu vuoden 2015 jälkeen. Koreasta ja liettuasta poiketen ukrainankielinen kokoelma ei ole kasvanut vuosivälillä 2020–2022. Vanhimmat kokoelmat ovat bengalilla ja bosnialla. Bengalin kokoelmasta yli 90 % ja bosnian kokoelmasta 70 % on hankittu ennen vuotta 2016. Pohjoissaamen kokoelma on osittain uutta ja osittain hyvinkin vanhaa. Kokoelmasta 60 % on hankittu vuoden 2015 jälkeen, mutta 18 % on hankittu jo ennen vuotta 2000.

Bengalin kokoelma on vain vähän aliedustettu, sillä Vaski-alueen vieraskielisistä noin 0,7 % on bengalinkielisiä ja monikielisestä lastenkokoelmasta bengalinkielistä on 0,4 %. Sen sijaan ukrainan kokoelma on hyvin aliedustettu. Ukrainankielisiä asuu alueella 1155 ja he muodostavat 3,2 % kaikista vieraskielisistä, mutta kokoelmasta vain 0,3 % on ukrainankielistä. Ukraina on myös yksi laajimmin leviittäytyneistä kielistä, jota puhutaan 14 Vaski-kunnassa.

Bosniankielisen materiaalin edustusta on vaikea arvioida, sillä Tilastokeskuksessa on mainittu erikseen serbokroatin kieli. Serbokroatti on nimitys, jota on käytetty entisen Jugoslavian alueen suurimmasta kielestä, jota puhuttiin Serbian, Kroatian, Bosnian ja Montenegron alueella. Sloveeni ja makedonia lasketaan täysin erillisiksi kieliksi, joten ne eivät kuulu serbokroatin kattotermin alle. Jugoslavian hajottua nimeä ”serbokroatti” on käytetty yhä vähenevässä määrin ja enemminkin suositaan nimiä serbia, kroatti, bosnia ja montenegro. Serbokroatti

pohjautuu alueen štokavilaisiin murteisiin, joihin pohjautuvat myös nykyiset alueella puhuttavat kielet. (Kölhi 2012, 31–41.) Tilastokeskuksen mukaan serbokroaattia puhuu Vaski-alueella 277 ja bosniaa 613 ihmistä. Täten bosniaa puhuvien määrä on 1,7 % ja 2,5 % välillä vieraskielisistä verrattuna 0,5 % lastenkokoelmasta.

7.4 Keskikokoiset 51-100 nimekkeen kielet

Keskikokoisia kieliä ovat hollanti (87 nimekettä), latvia (75), norja (63), portugali (86), romania (87), serbia (65), tanska (58), thai (93) ja unkari (58). Aktiivisimmin lainataan portugalin-, romanian- ja thainkielisiä kirjoja, joiden lainatusta aineistosta yli 80 % on lainattu vuosien 2020 ja 2022 aikana. Serbian-, latvian- ja norjankielisestä aineistosta vastaava luku ylittää 70 % rajan. Harvimminkin lainataan hollanninkielisiä kirjoja. Lainatusta kokoelmasta vain 37 % on lainattu 2020-luvun aikana.

Koko kokoelmasta eniten lainaamattomia kirjoja on romanialla. Liki 44 % romaniankielisestä kokoelmasta ei ole käynyt kertaakaan lainassa. Tämä kuitenkin johtuu siitä, että yli 55 % prosenttia kokoelmasta on upouutta 2020-luvulla hankittua. Sen sijaan norjan ja tanskan kokoelmista suurempi osa ei ole ollut kertaakaan lainassa kuin on upouutta. Norjan kokoelmasta 31,8 % ei ole ollut lainkaan lainassa ja 30,2 % on hankittu 2020-luvulla. Tanskan kokoelmasta vastaavat luvut ovat 20,7 % ja 15,5 %.

Uusin kokoelma on latvialla, jonka kokoelmasta 100 % on hankittu vuoden 2015 jälkeen. Muita uusia kokoelmia on norjalla (61,9 % hankittu vuoden 2015 jälkeen), romanialla (59,7 %) ja thaila (45,1 %). Vanhimmat kokoelmat ovat portugalilla ja tanskalla. Portugalin kokoelmasta 61,6 % on hankittu ennen vuotta 2010. Tanskan kokoelman iästä on hankala tehdä tarkkoja arvioita, sillä 8,6 % kirjoista ei sisältänyt minkäänlaista tietoa hankintavuodesta. Siitä huolimatta vähintään 34,5 % kokoelmasta on hankittu ennen vuotta 2000.

Keskikokoisista kielistä romanian osuus on hyvin aliedustettua. Tilastokeskuksen tiedoissa on eritelty romania ja moldova erikseen, mutta Vaskin Koha-järjestelmässä romaniankielisten tietueiden kielenä on sekä romania että moldova. Tämän vuoksi lasken romanian ja moldovan puhujat yhteen. Lasten vieraskielisestä kokoelmasta vain noin prosentti on romaniankielistä, mutta alueen vieraskielisestä väestöstä 2,9 % puhuu romaniaa tai moldovaa. On kuitenkin syytä mainita, että romaniankielinen kokoelma on kasvanut viime vuosien aikana kaikista eniten keskikokoisista kielistä.

Serbian kohdalla on hankala sanoa tarkasti, kuinka edustettu kokoelma on. Samalla tavalla kuin bosniakin, serbia kuuluu serbokroaatin murteisiin, minkä vuoksi on hankala arvioida tarkkaa serbiankielisten lukumäärää. Kokoelmasta noin 0,8 % on serbiankielistä ja vieraskielisestä väestöstä vastaava luku on 0,2 ja 1 prosentin välillä, joten kokoelma vaikuttaa olevan vähintään tyydyttävän kokoinen.

Lopuista keskikokoisista kielistä vain thain kokoelma on merkittäväällä tavalla aliedustettu. Vieraskielisestä lastenkokoelmasta 1,1 % ja vieraskielisestä väestöstä 2,1 % on thainkielistä. Thain kokoelmaa on kuitenkin kasvatettu 2010-luvulla runsaasti. Yli 85 % kaikista thainkielisistä lastenkirjoista on hankittu vuosivälillä 2010–2019.

7.5 Isohkot 101-200 nimekkeen kielet

Kokoelman isohkoihin kieliin kuuluvat japani (141 nimekettä), kroatia (127), kurdi (197), puola (174), somali (164), turkki (112) ja vietnam (148). Muista kielistä poiketen somalin kokoelma sisältää määrällisesti huomattavasti enemmän kirjoja, sillä monia nimekkeitä on hankittu kolmen tai jopa neljän niteen verran. Nimekkeiden määrän huomioon ottaen somali kuuluu kuitenkin tähän kokoluokkaan.

Aktiivisimmin lainataan japanin- ja somalinkielisiä kirjoja. Kummankin kielen lainatuksi tulleesta kokoelmasta yli 85 % on lainattu vuoden 2019 jälkeen. Kaikkia muitakin isohkoja kieliä lainataan ahkerasti, sillä jokaisen kielen kokoelmasta yli 90 % on lainattu vuoden 2015 jälkeen. Japanin- ja kurdinkieliset kokoelmat ovat

ainoita, jotka sisältävät kirjoja, joita on lainattu yli sata kertaa – kurdinkielisistä kirjoista 1,5 % ja japaninkielisistä 4,2 %.

Eniten lainaamattomia kirjoja on puolankielisessä kokoelmasta, josta 20,7 % ei ole lainattu kertaakaan. Toiseksi eniten lainaamattomia kirjoja on turkinkielisessä kokoelmassa, jossa niitä on 15,2 % kokoelmasta. Kummanikin kielen kohdalla yli 20 % kokoelmasta on 2020-luvulla hankittua, mikä selittää lainaamattomien kirjojen määrää. Sen sijaan vietnaminkielisistä kirjoista 10,8 % ei ole kertaakaan käynyt lainassa, mutta vain 8,1 % on hankittu 2020-luvulla.

Uusin kokoelma on somalilla. Somalinkielisistä kirjoista 53 % on hankittu 2020-luvulla. Muita uusia kokoelmia on japanilla, jonka kokoelmasta 52,5 % on hankittu vuoden 2015 jälkeen, ja turkillä, jonka kokoelmasta 46,4 % on hankittu vuoden 2015 jälkeen. Puolan kokoelmista 1,2 % oli sellaisia, joista puuttui hankintapäivämäärä kokonaan. Siitä huolimatta puolankielisestä kokoelmasta vähintään 63,8 % on hankittu vuoden 2015 jälkeen. Kroatian- ja kurdinkieliset kokoelmat ovat vanhimmat. Kroatian kokoelmasta 56,7 % on hankittu ennen vuotta 2010 ja kurdilla vastaava lukema on 40,6 %.

Kurdinkielinen kokoelma on vahvasti aliedustettu. Kokoelmasta 2,4 % on kurdinkielistä, vaikka alueen vieraskielisestä väestöstä kurdia puhuu äidinkielenään 7,8 %. Samoin somalinkielinen kokoelma on vahvasti aliedustettu. Somalinkieliset kirjat muodostavat 2 % lasten vieraskielisestä kokoelmasta ja äidinkielenään somalia puhuvat muodostavat Vaski-kuntien vieraskielisestä väestöstä 5 %.

Kroatian edustusta on hankala tutkia tarkasti, sillä bosnian ja serbian tavoin se lasketaan yhdeksi serbokroatin murteeksi. Kroatian osuus kokoelmasta on 1,5 % ja väestöstä osuus on 0,07 ja 0,8 % välillä, joten on selvää, että kummassakin tapauksessa kroatiankielisiä kirjoja on huomattavasti enemmän kirjaston vieraskielisessä lastenkokoelmassa kuin alueen väestössä.

7.6 Isot 201-500 nimekkeen kielet

Isoihin kieliin kuuluvat albania (365 nimekettä), espanja (473), farsi (443), italia (290), kiina (446) ja viro (470). Farsinkielinen kokoelma sisältää paljon koulukirjastojen kokoelmiin kuuluvia kirjoja, joita ei voi laskea mukaan näihin lukemiin johtuen siitä, että ne ovat vain oppilaiden käytössä. Muut asiakkaat eivät saa lainata eikä varata niitä.

Jokaista isoa kieltä lainataan hyvin ahkerasti. Espanjan- ja italiankielisistä lainassa käyneistä kirjoista yli 80 % on lainattu 2020-luvun aikana. Kiinan- ja vironkielisistä kirjoista yli 90 % on lainattu vuoden 2015 jälkeen. Albanian- ja farsinkielisistäkin kirjoista yli 70 % on lainattu vuoden 2015 jälkeen, mutta albaniankielisistä 16,5 % ja farsinkielisistä 19,5 % on viimeksi lainattu ennen vuotta 2012.

Lainaamattomia kirjoja on eniten italiankielisissä kirjoissa, joista 17,2 % ei ole kertaakaan käynyt lainassa. Myös albanian- ja farsinkielisistä yli 10 % ei ole kertaakaan lainattu. Muilla isoilla kielillä vastaava luku on alle 9 %. Albania ja farsi ovat ainoita kieliä, joiden lainaamattomien kirjojen määrä on suurempi kuin 2020-luvulla hankittujen kirjojen osuus kokoelmasta. Ne ovat myös ainoita kieliä, joiden kokoelmista ei löydy kirjaa, jota olisi lainattu yli sata kertaa. Espanjankielisistä kirjoista 3 % on käynyt yli sata kertaa lainassa, ja lopuista alle puoli prosenttia.

Uusimmat kokoelmat ovat espanjalla ja italialla. Yli 20 % kummankin lastenkoelmasta on hankittu 2020-luvulla. Espanjankielisistä kirjoista 0,9 % ei sisältänyt minkäänlaista tietoa hankintapäivämäärästä, joten täysin tarkkaa tietoa kokoelman iästä ei ole mahdollista saada. Espanjan ja italian lisäksi vain kiinan kokoelmasta yli 40 % on hankittu vuoden 2015 jälkeen. Vanhimmat kokoelmat ovat albanialla ja farsilla. Yli puolet albaniankielisistä kirjoista on hankittu ennen vuotta 2010. Farsinkielisistä kirjoista 34,5 % on hankittu ennen vuotta 2010 – 20,5 % kokoelmasta on hankittu ennen 2000-lukua.

Isoista kielistä vain albanian ja viron kokoelmat ovat aliedustettuja. Vieraskielisestä väestöstä 7 % puhuu albaniaa ja kokoelmasta 4,4 % on albaniankielistä. Virolla vastaavat luvut ovat 9,4 % ja 5,6 %. Espanjan ja italian kokoelmat ovat

yliedustettuja alueen puhujiin nähden, mutta kumpaakin kieltä opiskellaan yleisesti, jolloin aineiston käyttäjiä ovat myös kielten opiskelijat.

7.7 Suurimmat yli 500 nimekkeen kielet

Suuriin kieliin kuuluvat arabia (531 nimekettä), ranska (699), saksa (1093) ja venäjä (1465). Isojen kielten tavoin jokaista suurta kieltä lainataan tiuhaan tahtiin. Arabian-, ranskan- ja venäjänkielisistä lainassa käyneistä kirjoista yli 80 % on lainattu viimeksi 2020-luvun aikana. Saksalla vastaava luku on 68,7 %. Arabiankielisistä lainassa käyneistä kirjoista vain 0,2 % on lainattu ennen vuotta 2012. Saksankielisellä kokoelmalla luku on 7,8 %. Venäjän- ja ranskankielisistä kirjoista alle 5 % on viimeksi lainattu ennen vuotta 2012.

Lainaamattomia kirjoja on eniten arabialla ja saksalla, joiden kokoelmista yli kymmenyksen verran ei ole käynyt lainassa kertaakaan. Tämä on kuitenkin pieni luku ottaen huomioon, että kummankin kielen kokoelmasta yli 15 % on hankittu vasta 2020-luvulla. Venäjän kokoelmasta 9 % ja ranskankielisestä kokoelmasta 5,7 % ei ole käynyt lainassa. Kummankin kielen kokoelmasta noin 20 % on hankittu 2020-luvulla.

Koska kaikki neljä kieltä ovat paljon kysytyjä ja niitä lainataan paljon, kokoelmia uudistetaan ahkerasti. Arabian ja venäjän lastenkokoelmista yli 50 % on hankittu vuoden 2015 jälkeen ja ranskankin kokoelmasta 49,2 % on hankittu vuoden 2015 jälkeen. Saksalla on hieman vanhempi kokoelma, sillä 43 % kaikista kirjoista on hankittu vuosien 2010 ja 2015 välillä ja vain 31,5 % on hankittu vuoden 2015 jälkeen. Jokaisen kielen kokoelmasta alle 10 % on hankittu ennen 2000-lukua.

Huolimatta siitä, että arabia on neljän suurimman kielen joukossa, on se aliedustettu vieraskielisen lastenkirjallisuuden kokoelmaa tutkiessa. Arabiankielisiä vieraskielisistä asukkaista on 10,3 %, mutta lasten vieraskielisestä kokoelmasta vain 6,3 % on arabiankielistä. Saksa ja ranska ovat voimakkaasti yliedustettuja, mutta espanjan ja italian tavoin näillä kahdella kielellä on paljon opiskelijoita, joten kokoelmien käyttäjiä ovat potentiaalisesti muutkin kuin vain lapsiperheet.

8 Monikielinen ja muut kieliin erikoistuvat kirjastot

8.1 Monikielinen kirjasto

Monikielinen kirjasto on opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittama valtakunnallinen palvelu, joka tarjoaa maksutta aineistoa noin 80 kielellä vieraskieliselle väestölle. Aineisto koostuu pääasiassa kirjoista, mutta kokoelmaan kuuluu myös aikakauslehtiä, musiikkia ja elokuvia. Monikielisen kirjaston kokoelmiin eivät kuulu englanti, espanja, italia, ranska, saksa, venäjä, viro eivätkä pohjoismaiset kielet. (Kirjastot.fi n.d.)

Jokaisella kirjastolla on omat käytäntönsä, kuinka asiakas saa aineistoa tilattua Monikielisestä kirjastosta. Erään Monikielisen kirjaston asiakkaiden tilauksista vastaavan kirjastonhoitajan mukaan asiakas on yhteydessä omaan lähikirjastoonsa, joka tilaa pyydetyn aineiston hänelle. Asiakkaan yhteystiedot tarkistetaan ja keskustellaan, millaista aineistoa hän haluaisi tilata. Tämän jälkeen tilaus lähtee eteenpäin, ja asiakkaalle ilmoitetaan, kun tilaus on saapunut noudettavaksi.

8.2 Muut kieliin erikoistuvat kirjastot

Saman kirjastonhoitajan mukaan Vaskin ja muiden kieliin erikoistuvien kirjastojen, kuten Saksankielisen ja Suomen saamelaisen erikoiskirjaston, välillä ei ole yhtä tiivistä yhteistyötä kuin Monikielisen kirjaston kanssa. Venäjänkielisen kirjaston kanssa tehtävä yhteistyö rajoittuu siihen, että asiakas voi saada asiakkuuden sinne Vaskin kautta. Tämän jälkeen asiakas voi itse tilata Venäjänkielisen kirjaston kokoelmista aineistoa ja valita noutopaikaksi joko Postin pakettiautomaatin tai kirjaston. Muiden kieliin erikoistuvien kirjastojen kanssa ei ole vakiintunutta yhteistyötä.

9 Monikielinen kirjasto -kysely

Maaliskuussa 2022 lähetin jokaiseen Vaski-kuntaan, myös Turkuun, kyselyn Monikielisen kirjaston kanssa tekemisissä oleville kirjastotyöntekijöille. Kyselyssä kysyttiin, mitä kieliä Monikielisestä kirjastosta tilataan asiakkaille ja kuinka usein. Tarkoituksena oli selvittää kieliä, joita voisi olla hyvä hankkia enemmän Vaskin omiin kokoelmiin. Lisäksi toimeksiantajan toiveesta kysyttiin, tilataanko asiakkaalle aineistoa ensisijaisesti Monikielisestä kirjastosta vai pyritäänkö käyttämään Turun kokoelmia hyväksi ikään kuin paikallisena Monikielisenä kirjastona. Kyselyyn oli 6.4. mennessä tullut vain viisi vastausta, joten vastausaikaa jatkettiin 19.4. asti. Toisen takarajan jälkeen vastauksia oli tullut yhteensä kuusi, joten vastausaikaa pidennettiin vielä kerran 30.4. asti. Lopullisia vastauksia oli tullut yhteensä yhdeksän.

9.1 Kyselyn tulokset

Vastaukset tulivat Kaarinasta, Kustavista, Laitilasta, Mynämäestä, Nousiaisista, Raisiosta, Salosta, Turusta ja Uudestakaupungista. Kysely lähetettiin 18 kuntaan, joista yhdeksästä tuli vastaus, jolloin vastausprosentti on 50 %.

9.1.1 Mistä vieraskielistä aineistoa ensisijaisesti tilataan, kun kirjaston kokoelmat eivät riitä?

Ensimmäisen kysymyksen tarkoituksena oli selvittää, tilataanko vieraskielistä lastenaineistoa ensisijaisesti Turusta vai Monikielisestä kirjastosta, kun kirjaston omat kokoelmat eivät ole riittäviä. Tulosten mukaan suurin osa Vaski-kirjastoista käyttää ensisijaisesti Vaskin omia kokoelmia ja tilaa Turusta tarvitsemansa aineiston. Ainoastaan Mynämäessä suunnataan ensin kohti Monikielistä tai muuta kieliin erikoistuvaa kirjastoa.

9.1.2 Kuinka usein Monikielisestä tai muusta kieliin erikoistuvasta kirjastosta tilataan aineistoa kirjastosi kautta?

Lähes kaikkien vastaajakirjastojen kautta tilataan tai on tilattu aineistoa Monikielisestä kirjastosta. Ainoastaan Nousiaisista tuli vastaus, että sieltä ei koskaan tilata. Kustavista tilataan seuraavaksi harvimmin, kerran vuodessa tai harvemmin, mutta muistikuva Monikielisen kirjaston tilauksesta kuitenkin on olemassa. Kaarinasta, Laitilasta, Mynämäestä ja Salosta vastaukseksi tuli 1–5 kertaa vuodessa, ja Raisiosta, Turusta sekä Uudestakaupungista vastaukseksi tuli yli viisi kertaa vuodessa.

9.1.3 Minkä kielistä lastenaineistoa muistat tilanneesi näistä kirjastoista asiakkaalle?

Tällä kysymyksellä koitettiin selvittää, mitä kieliä kirjastotyöntekijät muistavat tilanneensa jostain kieliin erikoistuvasta kirjastosta. Myös Turusta tilattuja kirjoja sai mainita, mutta pääpaino oli kieliin erikoistuneet kirjastot. Ainoastaan Salo ja Nousiainen olivat kielten lisäksi kertoneet, mistä he olivat tilanneet aineistoa, joten heidän vastaustensa viereen on merkattu myös aineiston tilauspaikka. Vastauksissa mainittiin seuraavat kielet:

albania	Kaarina
arabia	Kaarina, Laitila, Raisio, Uusikaupunki, Salo (Turusta)
bosnia	Raisio
bulgaria	Turku
dari	Kaarina, Uusikaupunki
englanti	Kustavi, Nousiainen (Vaski-kimpasta), Salo (Turusta)
farsi/persia	Laitila, Raisio, Uusikaupunki
hindi	Turku
japani	Raisio
kurdi	Raisio, Salo (Turusta)
latvia	Turku, Salo (Turusta)
norja	Salo (Turusta)

paštu	Salo (Turusta)
puola	Laitila, Salo (Monikielisestä), Turku
romania	Laitila
ruotsi	Kustavi, Salo (Turusta)
saksa	Salo (Turusta)
somali	Kaarina, Mynämäki, Raisio, Turku
swahili	Turku
tagalog	Turku
thai	Salo (Turusta)
turkki	Salo (Turusta)
ukraina	Kaarina, Laitila
urdu	Turku
venäjä	Kaarina, Laitila, Raisio, Salo (Turusta)
viro	Kaarina
wolof	Kaarina

9.1.4 Ovatko kirjastosi asiakkaat tilanneet itsenäisesti aineistoa esim. Monikielisestä kirjastosta?

Kysymyksen tarkoituksena oli selvittää muita kieliä, joita asiakkaat olisivat tilanneet Monikielisestä tai muusta kieliin erikoistuvasta kirjastosta. Vastauksia lukiessa sain kuitenkin selville, että asiakkaat eivät voi tilata Monikielisestä kirjastosta itsenäisesti aineistoa, vaan heidän lähikirjastonsa toimii välikätenä, jota kautta asiakas voi tilata aineistoa. Tämän vuoksi suurin osa vastaajista on vastannut kieltävästi kysymykseen. Vastauksista kuitenkin selvisi, että muun muassa Raisiossa ja Mynämäessä on myös Venäjänkielisen kirjaston asiakkaita, sillä he tilaavat aineistoa suoraan kirjastosta ja valitsevat noutopaikaksi joko Postin pakettiautomaatin tai lähikirjaston, jolloin Venäjänkielisen kirjaston aineistoa kulkee Vaski-kirjastojenkin kautta.

9.1.5 Minkä kielistä lastenaineistoa tilataan kirjastosi kautta eniten?

Tämän kysymyksen tarkoituksena oli vielä tarkemmin rajata, mitä kieliä pyydetään toistuvasti kieliin erikoistuvista kirjastoista. Vastuksissa mainittiin seuraavat kielet:

albania	Kaarina
arabia	Kaarina, Raisio, Uusikaupunki
dari	Uusikaupunki
englanti	Kaarina, Kustavi, Nousiainen
farsi/persia	Kaarina
hindi	Turku
puola	Uusikaupunki
romania	Laitila
ruotsi	Kaarina, Kustavi
ukraina	Laitila
urdu	Turku
venäjä	Mynämäki, Raisio, Uusikaupunki

Näyttää siis siltä, että vaikka esimerkiksi bosniaa, bulgariaa, japania, kurdia, latviaa, somalia, tagalogia ja wolofia pyydetään myös Monikielisestä kirjastosta, niiden kysyntämäärät eivät kuitenkaan ole niin valtaisia, että niitä pyydettäisiin jatkuvasti sieltä. Somalin ja latvian osalla voinee kuvitella, että kirjastojen kokoelmat ovat tarpeeksi suuret tyydyttämään suurinta osaa asiakkaista, mutta wolofin ja tagalogin kohdalla tilanne on todennäköisesti sellainen, että lukijoita ei vain ole niin paljon kuin esimerkiksi urdulla ja albanialla, sillä Vaskin kokoelmissa ei ole ainuttakaan wolofin- tai tagaloginkielistä kirjaa.

9.1.6 Koetko, että näitä kieliä pitäisi hankkia enemmän Vaskin kokoelmiin?
Perustele.

Tähän avoimeen kysymykseen vastaajat saivat esittää mielipiteitään siitä, pitäisikö näitä eniten tilattuja kirjoja hankkia enemmän Vaskin kokoelmiin. Tässä on heidän mietteitään:

”Ei välttämättä, Monikielinen toimii hyvin. Ehkä ukrainaa tai venäjää – eli eniten kysytyt.”

”Ainakin vielä on tuntunut, että asiakkaat ovat olleet tyytyväisiä jo olemassa olevaan kokoelmaan.”

”Vaski-kirjastoissa aineistoa on mielestäni riittävästi, mutta oman kirjastomme kokoelma voisi olla laajempi.”

”Jokainen kirjasto hankkii resurssiensa puitteissa.”

”Ukraina, sodan takia, bosnia, albania, arabia, serbokroatia, venäjä”

”Tällä hetkellä olisi tarvetta ukrainankieliselle lasten- ja nuortenkirjallisuudelle, sillä Ukrainasta paenneita on paljon Vaski-alueella.”

”Tällä hetkellä ukrainankielisistä lastenkirjoista on pulaa. Darinkieliset kirjat ovat myös tärkeitä, sillä afganistanilaisista lapsista osa lukee daria.”

”Kyllä. Kotikieli on iso osa identiteettiä ja on tärkeää, että kirjastot tukevat asiakkaiden lukijuutta. Lastenaineiston hankintoja tekevänä tiedän, että on haastavaa löytää vieraskielistä aineistoa, johon on myös saatavilla luettelointitiedot.”

”Kyllä, jos kirjoja on saatavilla, sillä kirjaston oman monikielisen kokoelman on hyvä olla mahdollisimman monipuolinen. Luvut eivät kuitenkaan yksi yhteen kerro aineiston kysynnästä, sillä Monikielisen kirjaston asiakkaat voivat myös tilata aineistoa useampia kertoja, joten määrällisesti paljon lainattuja kieliä on mahdollisesti lainannut vain yksi tai kaksi perhettä.”

10 Aineiston valitsijan haastattelu

Haastattelin 25. maaliskuuta yhtä Vaski-kirjastojen monikielisten lastenkirjojen aineiston valitsijoista. Haastattelun tarkoituksena oli selvittää kirjojen hankintaprosessia sekä mahdollisia ongelmia joidenkin kielten hankkimisessa. Haastattelu suoritettiin kasvokkain. Lopullinen versio haastattelun kirjoitetusta versiosta myös lähetettiin haastatellulle jälkikäteen tarkastettavaksi, jotta tekstiin ei jäisi mitään virheitä.

10.1 Kirjojen hankintakanavat

Kirjasto hankkii kirjoja pääasiassa Hankintaportaalin kautta, ja tällä hetkellä sopimustoimittajia ovat Kirjastopalvelu ja Kirjavälitys. Turussa kirjasto ei siis voi hankkia aineistoa mistä tahansa haluamastaan paikasta kuten Amazonista tai monista muistakaan verkkokaupoista. Hankintaportaalin kautta hankitaan suurin osa suomen-, ruotsin- ja englanninkielisistä kirjoista. Lisäksi osa espanjan-, ranskan-, saksan-, venäjän- ja vironkielisistä kirjoista hankitaan sitä kautta.

Kirjaston kannalta harvinaisempien kielten, kuten arabian tai somalin, hankkiminen on tiettyssä määrin poikkeuksellisia, sillä kirjasto on ostanut oikeudet seurata ruotsalaista BTJ-häftet -verkkojulkaisua, jonka tietoja voi käyttää hyväksi aineistoa hankittaessa. BTJ-häftetistä ei kuitenkaan tilata itse aineistoa, vaan aineiston saatavuutta tiedustellaan sopimustoimittajilta. BTJ-häftetistä saatuja tietoja, kuten kirjojen arvioita, voi käyttää hyväksi Hankintaportaalin tarjoomuksia selatessa.

Sopimustoimittajilta voi aina kysyä, voisivatko he toimittaa esimerkiksi jostain eurooppalaisesta kirjakaupasta materiaalia, mutta mikäli he eivät toimita kyseisestä maasta Pohjoismaihin, on vastaus usein kieltävä. Esimerkkinä mainittiin azerinkieliset kirjat, joille oli ollut kysyntää, mutta toimittajia Suomeen ei löytynyt, jolloin kokoelmaa ei saatu kasvatettua.

Toinen tapa, jolla kirjasto saa hankittua pieniä määriä kirjoja, on Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaiseman ostotukilistan kautta. Listalle valitaan esimerkiksi suomenruotsalaista, selkokielistä ja saamenkielistä vähälevikkistä kirjallisuutta. Ministeriö antaa kirjastoille mahdollisuuden ostaa tietyn summan arvosta kirjoja kyseiseltä listalta, mikä käytännössä tarkoittaa sitä, että kirjastot saavat ikään kuin ilmaiseksi valita lisää aineistoa kokoelmiinsa.

10.2 Aineiston valitseminen

Aineiston valitsemiseen vaikuttavat monet eri tekijät, mutta kaikki kuitenkin lähtee tarjonnasta. Mikäli jollain kyseisellä kielellä kirjoitettuja kirjoja ei löydy Hankintaportalista, voi niiden hankkiminen olla haasteellista. Toinen tärkeä osa-alue hankintoja suunnitellessa on hinta-laatu suhde. Ylihinnoitettua huonolaatuista kirjaa on turha lähteä hankkimaan, vaikka olisikin tarvetta kyseiselle kielelle. Tämä nousee vahvasti esille varsinkin omakustanteisissa kirjoissa, joiden laatu vaihtelee voimakkaasti. Kolmas aineiston valintaan vaikuttava tekijä on kysyntä – mitkä kielet menevät lainaan ja mitkä jäävät hyllyyn lainaamattomina.

Esimerkki helposti saatavilla olevasta kielestä on saksankielinen kirjallisuus. Saksankieliset kirjat ovat usein laadukkaita, kohtuuhintaisia ja niitä on myös paljon saatavilla. Sen sijaan somalinkielisiä kirjoja on hyvin vähän saatavilla ja nekin vähät saattavat olla huonolaatuisia omakustanteisia kirjoja, jotka eivät välttämättä herätä minkäänlaista lainausintoa asiakkaissa. Italian-, espanjan- ja ranskankielisiä kirjoja tarjotaan jonkin verran Hankintaportalissa ja niiden laajemmasta hankinnasta pystyy yleensä neuvottelemaan sopimustoimittajien kanssa.

10.3 Nykyinen kokoelma

Haastateltu aineiston valitsija kokee, että tällä hetkellä suurinta pulaa on somalin- ja japaninkielisistä kirjoista. Toisin kuin somalinkielisiä kirjoja, japaninkielisiä kirjoja tarjotaan melko usein Hankintaportalissa tai BTJ-häftetin kautta. Niissä on-

gelmaksiksi koituu usein hinta, sillä ne ovat kalliita jo Japanissa, ja tänne toimittaessa niiden hinta kallistuu entisestään. Tämän vuoksi japaninkielisiä kirjoja ei voi hankkia suuria määriä kerralla, vaikka kysyntää olisikin.

Nykyistä kokoelmaa on mahdollista kartuttaa väliaikaisesti pyytämällä Helsingin Monikielisestä kirjastosta siirtokokoelmia. Siirtokokoelmat kirjataan kirjastojärjestelmä Kohaan ja niiden annetaan olla kirjastossa hyllyssä yleensä noin puolen vuoden ajan. Laina-ajan päätyttyä kirjat palautetaan takaisin Monikieliseen kirjastoon. Monikielisen kirjaston kokoelmat ovat muutenkin asiakkaiden käytössä, sillä he voivat pyytää paikallisen kirjastonsa kautta haluamiaan Monikielisen kirjaston kirjoja lainaan. Monikielistä kirjastoa rahoittaa opetus- ja kulttuuriministeriö ja se palvelee koko Suomea. Kirjasto toimii myös välittäjänä pääkaupunkiseudun Venäjänkieliseen kirjastoon, mikäli asiakas haluaisi saada asiakkuuden sinne.

10.4 Asiakkaiden vaikutus kokoelmaan

Kirjasto saa melko usein lahjoituksia esimerkiksi yksityishenkilöiltä ja suurlähetystyöiltä. Lahjoituksia tulee keskimäärin 5–10 kirjan verran kuukaudessa. Lahjoitettujen kirjojen kielivalikoima on myös laaja, esimerkkeinä lueteltiin hepreaa, hollantia, venäjää, viroa, ranskaa, koreaa ja romanian. Saksankielisiä kirjoja tulee useamman kerran vuodessa lahjoitusten kautta. Hankintaehdotuksia lastenkirjoista tulee harvemmin, mutta silloin kun niitä tulee, ne ovat yleensä saksan- ja venäjänkielisiä kirjoja. Monikielisten kirjojen kohdalla asiakkaita ei valitettavasti voida kannustaa tekemään hankintaehdotuksia, sillä niiden saatavuutta ei voida taata aiemmin mainittujen syitten pohjalta.

10.5 Kuinka järjestelmää ja kokoelmaa voisi parannella?

Ensimmäinen ja varmasti suurin muutos, joka aineiston valitsijan mukaan tulisi tehdä, on kannustaa kustantamoita kääntämään suomalaista kirjallisuutta maahanmuuttajaperheiden kielille. Ruotsissa panostetaan kotouttamiseen, lapsen äi-

dinkielen oppimisen ja lukutaidon tukemiseen. Siellä käännetään ruotsalaista kirjallisuutta myös pienemmille kielille. Esimerkkinä mainittiin Bonnierin alaisuudessa toimiva Fenix kustantamo, joka kääntää ruotsalaista kirjallisuutta somaliksi ja arabiaksi.

Jos aineiston valitsija saisi vapaat kädet hankkia mitä tahansa kirjoja, hän panostaisi ensi alkuun somaliin, turkkiin ja kurdiin, joita puhuu iso joukko maahanmuuttajia. Lisäksi hän hankkisi japanin-, puolan-, venäjän-, italian-, ranskan- ja espanjankielisiä kirjoja enemmän. Monilla näistä kielistä on paljon kysyntää, vaikka alueella ei asu montaa äidinkielistä puhujaa, sillä ne ovat suosittuja kieliä opiskella joko koulussa tai mielenkiinnosta vapaa-ajalla.

11 Kehitysehdotukset

Kehitysehdotuksia miettiessäni olen käyttänyt Six Sigma -menetelmää, joka alkaa varsinaisen ongelman kuvailulla, tässä tapauksessa ”onko Vaski-kirjastojen monikielinen lastenkokoelma ajan tasalla”, ja jatkuu relevantin datan keräämisellä. Tämän jälkeen tuloksia analysoidaan ja mietitään kehitystapoja, joilla ratkaista tai ainakin lieventää ongelmaa. Six Sigman viimeinen vaihe, joka jää Vaski-kirjastojen hoidettavaksi, on ratkaisun täytäntöönpano ja ylläpito sen mukaan, kuinka he kokevat kehitysehdotukseni ja kuinka he itse kehittäisivät kokoelmaansa kieliselvityksen perusteella. (Farmer & Safer 2016, 19–47.)

11.1 Parannuksia kokoelmaan

11.1.1 Kokoelman tutkinnassa selvinnyttä tietoa

Kokoelmaa tutkiessa huomasin, että on kaksi kieltä, joita puhuu Vaski-alueella yli 200 ihmistä, mutta kokoelmassa ei ole ainuttakaan kirjaa näillä kielillä – nepali ja tagalog. Muita kieliä, joita Vaskin kokoelmissa ei ole ja joita kannattaa tulevaisuuden varalta pitää silmällä, ovat joruba, slovakki, swahili ja uzbekki, joiden puhujia on kullakin kielellä liki sata Vaski-alueella. Ongelmaksi näille kielille saattaa kuitenkin koitua aineiston heikko saatavuus.

Voimakkaasti aliedustettuja kieliä, joita Vaskin kokoelmista kuitenkin löytyy vähintään yhden nimekkeen verran, ovat urdu, ukraina, bosnia, thai, kurdi, somali, albania, viro ja arabia. Jokaisen näiden kielen kohdalla puhujamäärä on suurempi kuin kokoelman koko, kun verrataan muihin Vaskissa asuviin vieraskielisiin ja Vaskin vieraskieliseen lastenkokoelmaan, esimerkiksi kurdinkielinen kokoelma kattaa 2,4 % kaikista Vaskin vieraskielisestä lastenkirjoista (englantia lukuun ottamatta), mutta Vaski-kuntien vieraskielisestä väestöstä 7,8 % puhuu kurdia äidinkielenään. Tämä ei tietenkään tarkoita, että kokoelmasta 7,8 % on pakko olla kurdinkielistä, vaan että näille kyseisille kielille olisi potentiaalia isommalle kokoelmalle.

Kokoelmien ikää tarkastellessa huomasi, että kreikan-, urdun-, portugalin- ja albaniankieliset kokoelmat olivat erityisen vanhoja. Urdun ainoa kirja on hankittu ennen 2000-lukua, ja kreikan, portugalin sekä albanian kokoelmista yli puolet on hankittu ennen vuotta 2010. Tarkemmin tarkasteltuna portugalin kokoelmasta yli 60 % ja kreikan kokoelmasta yli 70 % on hankittu ennen 2010-lukua.

11.1.2 Monikielinen kirjasto -kyselyn tuloksista selvinnyttä tietoa

Vaikka Vaskin kokoelmat riittävät monissa tapauksissa, lähes jokaisessa kunnassa kuitenkin tilataan myös Monikielisestä kirjastosta aineistoa. Kyselyn tuloksia tarkastellessa vaikuttaa siltä, että eniten tarvetta olisi albanian-, arabian-, darin-, farsin-, hindin-, puolan-, romanian-, ukrainan-, urdun- ja venäjänkielisille kirjoille. Monilla näistä kielistä on satoja jopa tuhansia puhujia Vaski-alueella, joten kyseessä on pitkälti suurista kielistä, joiden kokoelmat eivät kokoonsa nähden ole riittäviä. Joukossa on kuitenkin myös kaksi pienempää kieltä – hindi ja dari. Hindiä puhuu Vaski-alueella noin 130 ihmistä, mutta darin puhujamäärää ei ole Tilastokeskuksen tiedoissa lainkaan merkattu. Voi olla, että ne on laskettu farsin kanssa yhteen, sillä dari ja farsi ovat läheisesti sukua toisilleen.

11.1.3 Aineiston valitsijan haastattelusta selvinnyttä tietoa

Aineiston valitsijan mukaan somalin- ja japaninkielisistä kirjoista on paljon pulaa tällä hetkellä. Lisäksi hän mainitsi, että hankkisi turkin-, kurdin-, venäjän-, puolan-, italian-, ranskan- ja espanjankielisiä kirjoja enemmän, jos hänellä olisi mahdollisuus hankkia mitä vain rajoituksitta.

Aineiston valitsijaa haastateltaessa selvisi, että varsinkin somalinkielisten kirjojen hankinta on hankalaa. Kunkin kielen kohdalla on erilaisia syitä, miksi niitä voi olla hankala hankkia Vaskin kokoelmiin. Joidenkin kielten kohdalla hankaluudet voivat johtua laadukkaan tarjonnan puutteesta, joidenkin kohdalla hinnasta ja joidenkin kohdalla sopivan toimittajan puuttumisesta.

11.1.4 Kehitysehdotukset

Ottaen huomioon kaiken mahdollisen datan koen, että Vaski-kirjastojen on hyvä jatkaa kokoelmansa kehittämistä, vaikka Monikielinen kirjasto tarjoaakin asiakkaille palvelua ilmaiseksi. Monissa kirjastoissa koetaan, että omalla äidinkiellään lukeminen on tärkeää lapselle ja kirjastojen tulee pystyä tukemaan lapsia sen opiskelussa.

Kaikkia kieliä ei valitettavasti ole mahdollista hankkia, ainakaan helposti, joten seuraavien kielten hankintaan ja esilletuomiseen tulisi panostaa kirjaston omien resurssien ja mahdollisuuksien mukaan: albania, arabia, bosnia, dari, farsi, japani, kurdi, nepali, puola, romania, somali, tagalog, thai, turkki, urdu ja ukraina. Näiden lisäksi on hyvä panostaa myös isompiin kieliin eli espanjaan, italiaan, ranskaan, saksaan, venäjään ja viroon.

Albanian kohdalla erityistä mielenkiintoa herätti se, että kokoelma on hyvin vanhaa ja lainakerrat pienempiä kuin muissa yhtä suurissa kielissä, mutta lainausintoa löytyy yhä ja kyselyn mukaan albaniankielisiä kirjoja myös pyydetään paljon Monikielisestä kirjastosta. Bosnian kohdalla tilanne on lähes identtinen.

Tagalogin, nepalin ja urdun kohdalla huomiota herätti se, että Vaski-alueella asuu parisataa kunkin kielen puhujaa, mutta urdun kokoelma yhdellä kirjallaan on suurin näistä kolmesta. Uskon näillä kolmella kielellä olevan potentiaalia, sillä lukijoita varmasti löytyy, varsinkin tagalogin ja urdun kohdalla, joita jo Monikielisestä kirjastosta pyydetään.

Jäin myös miettimään aineiston valitsijan haastattelussa ilmennytä tietoa siitä, kuinka Ruotsissa vieraskieliset ovat kääntäneet ruotsalaista kirjallisuutta omalle kielelleen. Olisikohan kirjastojen mahdollista tehdä yhteistyötä kustantajien kanssa ja aloittaa kampanja, jossa innostettaisiin vieraskielisiä kääntämään suomalaista kirjallisuutta omille kielilleen? Vaihtoehtoisesti he voisivat myös kirjoittaa omia tarinoita, eikä vain tehdä käännöstyötä. Valtakunnallisesti Suomessa kuitenkin asuu jo paljon vieraskielisiä, joten tarvetta olisi varmasti.

11.2 Parannuksia käyttäjäystävällisyyteen

11.2.1 Translitteraation yhdenmukauttaminen

Aineistoa tutkiessa huomasi, kuinka muilla kirjoitusjärjestelmillä kirjoitettujen kielten translitteraatio latinalaisille aakkosille oli hyvin sekavaa. Toisinaan oli esimerkiksi kyrillisten kohdalla käytetty kansainvälistä translitteraatiota ja toisaalta kansallista translitteraatiotapaa. Esimerkkinä Holly Webbin kirjat *Vili eksyksissä* ja *Liisi kaipaa hoivaa*, jotka venäjäksi on käännetty ”*Bol’soe priklûčenie malen’kogo šenka*” ja ”*Štšenok Ljusi, ili Perepoloh na kanikulah*”. Kirjain ю on translitteroitu ensimmäisessä nimessä kirjaimella ”û” (приключе^ние - priklûčenie) ja jälkimmäisessä ”ju” (Люси - Ljusi), ja kirjain щ on translitteroitu ensimmäisessä ”š” (щенка - šenka) ja jälkimmäisessä ”štš” (щенок - štšenok).

Lisäksi on joitain kirjoja, joita voi hakea käyttämällä alkuperäistä kirjoitustapaa, mutta joitain ei voi. Esimerkkinä tästä venäjänkielinen *Kummallisuuksien käsikirja*, joka löytyy myös hakemalla ”*Настольная книга охотника за чудесами*”. Sen sijaan esimerkiksi *The boy who climbed into the moon* ei löydy hakemalla ”*Мальчик который залез в луну*”. Myös päinvastaisia tapauksia löytyy, joissa kirjan löytää vain kyrillisillä kirjoitettuna, mutta ei latinalaisin aakkosin. Esimerkkinä ”*Котенок Шмяк : лучший подарок для мамы и папы*”, jota ei löydy hakemalla ”*Kotenok Šmjak : lučšij podarok dlja mamy i papu*”.

11.2.2 Asiasanoituksen laajempi käyttö

Monista vieraskielisistä lastenkirjoista puuttuu kattava asiasanaston käyttö, eikä joissain tietueissa mainita muuta kuin genre. Asiakkaan hakukokemuksen edistämiseksi olisi hyvä lisätä asiasanoja varsinkin sellaisiin kirjoihin, joista on suomenkielinen versio ja niiden tiedot olemassa. Asiasanoituksen lisäämistä tietysti hankaloittaa, jos kirja on kielellä, jota kuvailija ei osaa, eikä kyseisestä niteestä ole minkäänlaisia tietoja, joita noutaa muualta.

12 Lopuksi

Opinnäytetyön kirjoittaminen sujui mielestäni tosi hyvin. Aihe oli todella mielenkiintoinen ja sitä oli mukava tutkia. Olen erityisen tyytyväinen siitä, että kyseessä on itse ehdottamani aihe, jonka sain tehdä Turun kaupunginkirjastolle toimeksiantona.

Onnistuin mielestäni aikataulutuksessa. Pelkäsin aluksi sitä, että työni olisi liian suuri ja veisi liikaa aikaa, mutta onnistuin löytämään hyvän rytmin sille, jota noudattaen sain sen kuitenkin sovittuun aikaan mennessä valmiiksi. Tavoitteenani oli saada työ valmiiksi toukokuun loppuun mennessä, mutta olin valmis jo toukokuun alkupuolella.

Koen myös onnistuneeni suunnittelussa. Matkaan ei tullut juuri minkäänlaisia negatiivisia yllätyksiä ja oli helppo noudattaa jo olemassa olevaa suunnitelmaa. Aikataulupaineitakaan ei juurikaan ollut, sillä kaikki tarvittava data oli kerätty viikkoja ennen palautuspäivää.

Vaikeinta oli kehitysehdotusten keksiminen, sillä Vaski-kirjastoissa tehdään jo todella paljon töitä monikielisen lastenkokoelman kehittämiseksi. Oli vaikeaa keksiä, mitä tehdä toisin tai mihin panostaa, kun aineiston hankinta on niin suuri ja monimutkainen prosessi, varsinkin harvinaisempien kielten kohdalla.

Mielestäni olisin voinut miettiä paria Monikielinen kirjasto -kyselyn kysymystä hieman huolellisemmin, sillä osa niistä saattoi olla monitulkintaisia ja yksi koitui loppujen lopuksi hieman turhaksi. Olisi pitänyt tutkia tarkemmin, kuinka Monikielinen kirjasto toimii juuri sen osalta, kuinka asiakkaat saavat sieltä tilattua aineistoa. Kyselystä sai kuitenkin arvokasta tietoa, joten en missään tapauksessa koe sen epäonnistuneen.

Lähteet

Drake, S. 2010. Maahanmuuttaja kulttuurityössä. [Espoo] : Helsinki: Espoon kaupunginkirjasto ; BTJ.

Farmer, L. S. J. & Safer, A. M. 2016. Library improvement through data analytics. Lontoo: Facet Publishing.

Grøver, V.; Gustafsson, J.; Rydland, V. & Snow, C. 2020. Shared Book Reading in Preschool Supports Bilingual Children's Second-Language Learning: A Cluster-Randomized Trial. *Child Development*. 91(6), 2192–2210. Viitattu 9.5.2022. <https://search-ebscohost-com.ezproxy.turkuamk.fi/login.aspx?direct=true&db=afh&AN=146973559&site=ehost-live>

He, S. 2019. Home Environment, Bilingual Preschooler's Receptive Mother Tongue Language Outcomes, and Social-Emotional and Behavioral Skills: One Stone for Two Birds?. *Frontiers in Psychology*. Viitattu 9.5.2022. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2019.01640>

Kirjastot.fi. N.d. Monikielinen kirjasto – Flerspråkiga biblioteket – Multilingual Library. Viitattu 4.5.2022. https://www.kirjastot.fi/monikielinenkirjasto?language_content_entity=fi

Kyuchukov, H. 2018. The Mother Tongue of Turkish Immigrant Children in Berlin: To Be or Not to Be?. *Journal of Language and Education*, 4 (4), 54–64. Viitattu 9.5.2022. <https://doi.org/10.17323/2411-7390-2018-4-4-54-64>

Kölhi, J. 2012. Kieli ja identiteetti Montenegrossa : Haastattelututkimus yliopisto-opiskelijoiden keskuudessa. Pro gradu -työ. Humanistinen tiedekunta. Nykykielten laitos. Helsinki: Helsingin yliopisto. Viitattu 6.5.2022. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2012122010333>

Laki yleisistä kirjastoista 29.12.2016/1492. Annettu Helsingissä 29.12.2016. Saatavilla <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2016/20161492>

Lundberg, I. 2010. *Läsningens psykologi och pedagogik*. Tukholma: Natur & kultur.

Luo, R.; Pace, A.; Levine, D.; Iglesias, A.; de Villiers, J.; Golinkoff, R. M.; Sweig Wilson, M. & Hirsh-Pasek, K. 2021. Home literacy environment and existing knowledge mediate the link between socioeconomic status and language learning skills in dual language learners. *Early Childhood Research Quarterly*. Vol. 55, 2nd Quarter 2021, 1–14. Viitattu 9.5.2022.

<https://doi.org/10.1016/j.ecresq.2020.10.007>

Ly, V. 2018. Assessment of Multilingual Collections in Public Libraries: A Case Study of the Toronto Public Library. *Evidence Based Library and Information Practice*. 13(3), 17–31. Viitattu 6.5.2022. <https://doi.org/10.18438/ebliip29408>

Lääperi, P. 2019. Kielten oppimateriaalin saatavuus Oulun kaupunginkirjastossa : Tarkastellussa Euroopan unionin viralliset kielet. *Opinnäytetyö. Kirjasto- ja tietopalvelun tutkinto-ohjelma*. Oulu: Oulun ammattikorkeakoulu. Viitattu 5.5.2022. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-202001271604>

Mesa, C. & Yeomans-Maldonado, G. 2019. The Role of Prekindergarten Spanish in Predicting First-Grade English Word Reading Among Dual-Language Learners, *Journal of Speech, Language & Hearing Research*. 62(6), 1755–1774. Viitattu 9.5.2022. <https://search-ebSCOhost-com.ezproxy.turkuamk.fi/login.aspx?direct=true&db=afh&AN=137096455&site=ehost-live>

Niilo Mäki -instituutti, Siiskonen, T.; Aro, T.; Ahonen, T.; Ketonen, R. & Vehniäinen, J. 2014. *Joko se puhuu?: Kielenkehityksen vaikeudet varhaislapsuudessa*. 4., uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

Tilastokeskus 2022. Viitattu 10.3.2022.

https://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__vrm__vaerak/statfin_vaerak_pxt_11rm.px/

Vaski.finna.fi. N.d. Asiakkaana kirjastossa. Viitattu 26.4.2022.

<https://vaski.finna.fi/Content/asiakkaana>

Wilén, R. & Kortelainen, T. 2007. *Kirjastokokoelmien kehittämisen ja arvioinnin perusteet: Teoria, menetelmät, käytäntö*. Helsinki: Yliopistopaino.

Visser, M. 2012. Vaski-kirjastojen vieraskielinen kokoelma : nykytilanne ja tulevaisuuden suuntaviivoja. Opinnäytetyö. Kirjasto- ja tietopalvelun koulutusohjelma. Turku: Turun ammattikorkeakoulu. Viitattu 5.5.2022.
<https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2012052910391>

Monikielinen kirjasto -kysely Vaski-kirjaston työntekijöille

Vaskin monikieliset lastenkirjat

 Pakolliset kysymykset merkitty tähdellä (*)

1. Vastaajakirjasto *

2. Kun asiakas pyytää jollain vieraalla kielellä kirjoitettuja lastenkirjoja, ja kirjaston omat kokoelmat eivät riitä, tilaatko niitä ensisijaisesti *

- Monikielisestä tai muusta kieleen erikoistuvasta kirjastosta?
- Turun kaupunginkirjaston kokoelmista?

3. Kuinka usein Monikielisestä tai muusta kieleen erikoistuvasta kirjastosta lainataan aineistoa Vaskin asiakkaille kirjastosi kautta? *

- ei koskaan
- kerran vuodessa tai harvemmin
- 1-5 kertaa vuodessa
- enemmän kuin viisi kertaa vuodessa

4. Minkä kielistä lastenaineistoa muistat tilanneesi näistä kirjastoista asiakkaalle? Mainitse kaikki kielet. *

5. Ovatko kirjastosi asiakkaat tilanneet omatoimisesti aineistoa esim. Monikielisestä kirjastosta? *

Kyllä, mitä kieliä? _____

Ei

6. Minkä kielistä lastenaineistoa tilataan kirjastosi kautta eniten? *

7. Koetko, että näitä kieliä pitäisi hankkia enemmän Vaski-kirjastojen kokoelmiin? Perustelee. *

Vaski-alueen vieraskieliset asukkaat

Taulukko 1. Vaski-alueen vieraskieliset asukkaat 2010, 2020 ja 2021.

Kieli	Puhujat v. 2010	Puhujat v. 2020	Puhujat v. 2021
afar	<10	14	14
akan	10	18	18
albania	1 533	2 355	2 530
amhara	48	76	74
arabia	1 470	3 558	3 722
armenia	25	32	33
azeri	43	66	75
bengali	93	222	269
bosnia	376	613	634
bulgaria	56	166	192
espanja	369	703	734
ewe	<10	<10	12
georgia	10	26	18
heprea	19	21	19
hindi	48	115	128
hollanti	65	77	89
igbo	23	47	43
indonesia	<10	33	40
italia	100	222	236
japani	72	75	88
yoruba	29	79	93
khmer	33	37	35
kiina	518	754	798
korea	<10	46	45

(jatkuu)

Taulukko 1 (jatkuu)

kreikka	40	151	164
kroatia	14	27	26
kurdi	1 527	2 728	2 816
latvia	37	376	424
liettua	53	231	251
lingala	23	22	24
malaiji	<10	<10	10
malajalam	17	22	23
marathi	<10	22	26
moldova (romania)	<10	28	29
mongoli	11	<10	<10
nepali	62	227	218
norja	20	35	43
pandžabi	12	25	25
paštu	51	172	202
persia	621	1 293	1 439
portugali	117	254	283
puola	287	848	921
ranska	163	250	266
romania	218	952	1 032
ruanda	16	55	52
saame	<10	12	13
saksa	326	370	408
serbia	23	66	72
serbokroatia	330	288	277
sinhala	<10	31	35
slovakki	<10	70	84
somali	855	1 810	1 814

(jatkuu)

Taulukko 1 (jatkuu)

swahili	25	61	71
tadžikki	11	<10	<10
tagalog	41	267	286
tamili	12	57	58
tanska	25	74	72
telugu	17	35	44
thai	368	719	741
tigrinja	21	63	92
tšekki	16	41	34
tšetšeeni	10	<10	<10
turkki	257	508	565
turkmeeni	15	14	21
twi	<10	17	20
uiguuri	<10	<10	10
ukraina	70	925	1 155
unkari	95	160	154
urdu	66	254	274
uzbekki	10	59	89
valkovenäjä	<10	17	19
venäjä	4 012	5 050	5 266
vietnam	639	904	934
viro	1 951	3 381	3 410
wolof	20	33	32
MUU	237	437	468
TUNTEMATON	31	67	64
Yhteensä:	~18 740	~34 121	~36 123

Vaski-kirjastojen monikielinen lastenkokoelma

Taulukko 2. Pienet kielet.

Kieli	amhara	armenia	azeri	bulgaria	esperanto	heprea	hindi
Nimekkeitä	7	2	4	13	4	13	15
Lainattu (kerta)							
<i>0 kertaa</i>	71,4 %	0 %	25 %	92,3 %	0 %	7,7 %	40 %
<i>1–5 kertaa</i>	28,6 %	100 %	75 %	7,7 %	25 %	84,6 %	33,3 %
<i>6–10 kertaa</i>	0 %	0 %	0 %	0 %	50 %	0 %	20 %
<i>11–20 kertaa</i>	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	6,7 %
<i>yli 20 kertaa</i>	0 %	0 %	0 %	0 %	25 %	7,7 %	0 %
<u><i>Yhteensä:</i></u>	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Viimeksi lainattu (lainassa käyneet kirjat)							
<i>ennen v. 2012</i>	0 %	0 %	0 %	0 %	50 %	0 %	0 %
<i>v. 2012–2015</i>	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
<i>v. 2016–2019</i>	100 %	100 %	0 %	0 %	50 %	33,3 %	0 %
<i>v. 2020–2022</i>	0 %	0 %	100 %	100 %	0 %	66,7 %	100 %
<u><i>Yhteensä:</i></u>	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Hankittu							
<i>ennen v. 2000</i>	28,6 %	0 %	0 %	0 %	100 %	7,7 %	0 %
<i>v. 2000–2009</i>	0 %	0 %	25 %	23,1 %	0 %	0 %	0 %
<i>v. 2010–2015</i>	0 %	100 %	0 %	0 %	0 %	0 %	20 %
<i>v. 2016–2019</i>	0 %	0 %	75 %	0 %	0 %	92,3 %	26,7 %
<i>v. 2020–2022</i>	71,4 %	0 %	0 %	76,9 %	0 %	0 %	53,3 %
<u><i>Yhteensä:</i></u>	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

(jatkuu)

Taulukko 2 (jatkuu)

Kieli	inarinsaame	iranilaiset kielet	islanti	karjala	koltansaame	kreikka
Nimekkeitä	13	4	6	10	9	17
Lainattu (kerta)						
<i>0 kerta</i>	23,1 %	25 %	0 %	0 %	11,1 %	5,9 %
<i>1–5 kerta</i>	23,1 %	75 %	33,3 %	50 %	77,8 %	23,5 %
<i>6–10 kerta</i>	46,1 %	0 %	16,7 %	10 %	11,1 %	0 %
<i>11–20 kerta</i>	7,7 %	0 %	0 %	30 %	0 %	35,3 %
<i>yli 20 kerta</i>	0 %	0 %	50 %	10 %	0 %	35,3 %
<u>Yhteensä:</u>	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Viimeksi lainattu (lainassa käyneet kirjat)						
<i>ennen v. 2012</i>	0 %	33,3 %	16,7 %	10 %	0 %	0 %
<i>v. 2012–2015</i>	0 %	0 %	16,7 %	10 %	0 %	0 %
<i>v. 2016–2019</i>	10 %	33,3 %	50 %	10 %	0 %	12,5 %
<i>v. 2020–2022</i>	90 %	33,3 %	16,7 %	70 %	100 %	87,5 %
<u>Yhteensä:</u>	100 %	99,9 %	100,1 %	100 %	100 %	100 %
Hankittu						
<i>ennen v. 2000</i>	0 %	0 %	16,7 %	20 %	0 %	17,7 %
<i>v. 2000–2009</i>	7,7 %	50 %	50 %	20 %	0 %	52,9 %
<i>v. 2010–2015</i>	23,1 %	0 %	0 %	40 %	11,1 %	0 %
<i>v. 2016–2019</i>	46,1 %	0 %	16,7 %	0 %	22,2 %	5,9 %
<i>v. 2020–2022</i>	23,1 %	50 %	16,7 %	20 %	66,7 %	23,5 %
<u>Yhteensä:</u>	100 %	100 %	100,1 %	100 %	100 %	100 %

(jatkuu)

Taulukko 2 (jatkuu)

Kieli	latina	paštu	romani	skottigaeli	tigrinja	tšekki	urdu
Nimekkeitä:	10	9	2	1	1	1	1
Lainattu (kerta)							
<i>0 kertaa</i>	0 %	33,3 %	100 %	0 %	0 %	0 %	0 %
<i>1–5 kertaa</i>	10 %	55,6 %	0 %	100 %	100 %	100 %	100 %
<i>6–10 kertaa</i>	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
<i>11–20 kertaa</i>	20 %	11,1 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
<i>yli 20 kertaa</i>	60 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
<u>Yhteensä:</u>	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Viimeksi lainattu (lainassa käyneet kirjat)							
<i>ennen v. 2012</i>	0 %	0 %	-	100 %	0 %	0 %	0 %
<i>v. 2012–2015</i>	0 %	0 %	-	0 %	0 %	0 %	0 %
<i>v. 2016–2019</i>	50 %	33,3 %	-	0 %	0 %	100 %	0 %
<i>v. 2020–2022</i>	50 %	66,7 %	-	0 %	100 %	0 %	100 %
<u>Yhteensä:</u>	100 %	100 %	-	100 %	100 %	100 %	100 %
Hankittu							
<i>ennen v. 2000</i>	50 %	0 %	0 %	100 %	0 %	0 %	100 %
<i>v. 2000–2009</i>	10 %	0 %	0 %	0 %	0 %	100 %	0 %
<i>v. 2010–2015</i>	20 %	0 %	0 %	0 %	100 %	0 %	0 %
<i>v. 2016–2019</i>	10 %	55,6 %	50 %	0 %	0 %	0 %	0 %
<i>v. 2020–2022</i>	10 %	44,4 %	50 %	0 %	0 %	0 %	0 %
<u>Yhteensä:</u>	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Taulukko 3. Pienehköt kielet.

Kieli	bengali	bosnia	korea	liettua	pohjois- saame	ukraina
Nimekkeitä:	31	45	49	30	38	23
Lainattu (kertaa)						
<i>0 kertaa</i>	6,5 %	11,1 %	4,1 %	26,7 %	21 %	17,4 %
<i>1–5 kertaa</i>	35,4 %	42,2 %	42,9 %	70 %	29 %	43,5 %
<i>6–10 kertaa</i>	35,4 %	11,1 %	20,4 %	3,3 %	21 %	17,4 %
<i>11–20 kertaa</i>	6,5 %	24,4 %	30,6 %	0 %	13,2 %	21,7 %
<i>yli 20 kertaa</i>	16,3 %	11,1 %	2 %	0 %	15,8 %	0 %
<u>Yhteensä:</u>	100,1 %	99,9 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Viimeksi lainattu (lainassa käyneet kirjat)						
<i>ennen v. 2012</i>	3,5 %	5 %	0 %	0 %	3,3 %	0 %
<i>v. 2012–2015</i>	0 %	10 %	0 %	0 %	6,7 %	0 %
<i>v. 2016–2019</i>	51,7 %	12,5 %	10,6 %	9,1 %	30 %	5,3 %
<i>v. 2020–2022</i>	44,8 %	72,5 %	89,4 %	90,9 %	60 %	94,7 %
<u>Yhteensä:</u>	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Hankittu						
<i>ennen v. 2000</i>	0 %	0 %	0 %	0 %	18,4 %	0 %
<i>v. 2000–2009</i>	3,2 %	35,6 %	0 %	0 %	0 %	8,7 %
<i>v. 2010–2015</i>	90,3 %	35,6 %	2 %	0 %	21 %	8,7 %
<i>v. 2016–2019</i>	6,5 %	20 %	89,8 %	83,3 %	44,7 %	82,6 %
<i>v. 2020–2022</i>	0 %	8,9 %	8,2 %	16,7 %	15,8 %	0 %
<u>Yhteensä:</u>	100 %	100,1 %	100 %	100 %	99,9 %	100 %

Taulukko 4. Keskipokoiset kielet.

Kieli	hollanti	latvia	norja	portugali	romania
Nimekkeitä:	87	75	63	86	87
Lainattu (kerta)					
<i>0 kertaa</i>	23 %	22,7 %	31,7 %	12,8 %	43,7 %
<i>1–5 kertaa</i>	39,1 %	38,7 %	30,2 %	19,8 %	29,9 %
<i>6–10 kertaa</i>	19,5 %	24 %	17,5 %	20,9 %	8 %
<i>11–20 kertaa</i>	13,8 %	10,7 %	9,5 %	27,9 %	16,1 %
<i>21–50 kertaa</i>	3,4 %	4 %	9,5 %	16,3 %	2,3 %
<i>Yli 50 kertaa</i>	1,2 %	0 %	1,6 %	2,3 %	0 %
<u>Yhteensä:</u>	100 %	100,1 %	100 %	100 %	100 %
Viimeksi lainattu (lainassa käyneet kirjat)					
<i>ennen v. 2012</i>	9 %	0 %	2,3 %	0 %	0 %
<i>v. 2012–2015</i>	26,9 %	0 %	2,3 %	4 %	2 %
<i>v. 2016–2019</i>	26,9 %	27,6 %	20,9 %	8 %	8,2 %
<i>v. 2020–2022</i>	37,3 %	72,4 %	74,4 %	88 %	89,8 %
<u>Yhteensä:</u>	100,1 %	100 %	99,9 %	100 %	100 %
Hankittu					
<i>ennen v. 2000</i>	4,6 %	1,3 %	11,1 %	3,5 %	0 %
<i>v. 2000–2009</i>	1,2 %	0 %	3,2 %	58,1 %	1,1 %
<i>v. 2010–2015</i>	67,8 %	0 %	23,8 %	9,3 %	39,1 %
<i>v. 2016–2019</i>	13,8 %	64 %	31,7 %	9,3 %	4,6 %
<i>v. 2020–2022</i>	12,6 %	34,7 %	30,2 %	19,8 %	55,2 %
<u>Yhteensä:</u>	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

(jatkuu)

Taulukko 4 (jatkuu)

Kieli	serbia	tanska	thai	unkari
Nimekkeitä:	65	58	93	58
Lainattu (kerta)				
<i>0 kertaa</i>	6,2 %	20,7 %	3,2 %	27,6 %
<i>1–5 kertaa</i>	64,6 %	22,4 %	22,6 %	19 %
<i>6–10 kertaa</i>	18,5 %	19 %	28 %	19 %
<i>11–20 kertaa</i>	9,2 %	22,4 %	30,1 %	24,1 %
<i>21–50 kertaa</i>	1,5 %	15,5 %	16,1 %	10,3 %
<i>Yli 50 kertaa</i>	0 %	0 %	0 %	0 %
<u>Yhteensä:</u>	100 %	100 %	100 %	100 %
Viimeksi lainattu (lainassa käyneet kirjat)				
<i>ennen v. 2012</i>	1,6 %	10,9 %	0 %	4,8 %
<i>v. 2012–2015</i>	11,5 %	8,7 %	0 %	2,4 %
<i>v. 2016–2019</i>	9,8 %	32,6 %	16,7 %	38,1 %
<i>v. 2020–2022</i>	77,1 %	47,8 %	83,3 %	54,8 %
<u>Yhteensä:</u>	100 %	100 %	100 %	100,1 %
Hankittu				
<i>ennen v. 2000</i>	0 %	34,5 %	1,1 %	5,2 %
<i>v. 2000–2009</i>	26,2 %	19 %	7,5 %	22,4 %
<i>v. 2010–2015</i>	41,5 %	8,6 %	46,2 %	39,7 %
<i>v. 2016–2019</i>	30,8 %	13,8 %	41,9 %	3,4 %
<i>v. 2020–2022</i>	1,5 %	15,5 %	3,2 %	29,3 %
TUNTEMATON	-	8,6 %	-	-
<u>Yhteensä:</u>	100 %	100 %	99,9 %	100 %

Taulukko 5. Isohkot kielet.

Kieli	japani	kroaatti	kurdi	puola	somali	turkki	vietnam
Nimekkeitä:	141	127	197	174	164	112	148
Lainattu (kertaa)							
<i>0 kertaa</i>	6,4 %	5,5 %	6,1 %	20,7 %	12,8 %	15,2 %	10,8 %
<i>1–5 kertaa</i>	17 %	44,9 %	28,9 %	29,3 %	20,1 %	27,7 %	35,8 %
<i>6–10 kertaa</i>	14,9 %	22,8 %	16,2 %	20,7 %	11,6 %	25,9 %	24,3 %
<i>11–20 kertaa</i>	24,1 %	17,3 %	20,3 %	23,6 %	20,7 %	21,4 %	14,2 %
<i>21–50 kertaa</i>	28,4 %	9,5 %	16,2 %	5,7 %	28,1 %	8,9 %	13,5 %
<i>51–100 kertaa</i>	5 %	0 %	10,7 %	0 %	6,7 %	0,9 %	1,4 %
<i>Yli 100 kertaa</i>	4,3 %	0 %	1,5 %	0 %	0 %	0 %	0 %
<u>Yhteensä:</u>	100,1 %	100 %	99,9 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Viimeksi lainattu (lainassa käyneet kirjat)							
<i>ennen v. 2012</i>	0,8 %	4,2 %	2,7 %	0 %	2,8 %	5,3 %	5,3 %
<i>v. 2012–2015</i>	1,5 %	14,2 %	3,2 %	2,2 %	0 %	0 %	4,6 %
<i>v. 2016–2019</i>	9,1 %	27,5 %	20 %	26,8 %	7,7 %	22,1 %	26,5 %
<i>v. 2020–2022</i>	88,6 %	54,2 %	74,1 %	71 %	89,5 %	72,6 %	63,6 %
<u>Yhteensä:</u>	100 %	100,1 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Hankittu							
<i>ennen v. 2000</i>	8,5 %	17,3 %	17,3 %	5,2 %	4,3 %	14,3 %	12,2 %
<i>v. 2000–2009</i>	5,7 %	39,4 %	23,4 %	1,2 %	14,6 %	2,7 %	25 %
<i>v. 2010–2015</i>	33,3 %	19,7 %	36 %	28,7 %	17,1 %	36,6 %	33,1 %
<i>v. 2016–2019</i>	30,5 %	20,5 %	20,3 %	39,1 %	11 %	25 %	21,6 %
<i>v. 2020–2022</i>	22 %	3,1 %	3 %	24,7 %	53 %	21,4 %	8,1 %
TUNTEMATON	-	-	-	1,1 %	-	-	-
<u>Yhteensä:</u>	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Taulukko 6. Isot kielet.

Kieli	albania	espanja	farsi	italia	kiina	viro
Nimekkeitä:	365	473	443	290	446	470
Lainattu (kerta)						
<i>0 kertaa</i>	11,8 %	8,5 %	12,2 %	17,2 %	9 %	8,9 %
<i>1–5 kertaa</i>	39,7 %	17,3 %	43,6 %	19,7 %	27,1 %	29,4 %
<i>6–10 kertaa</i>	23 %	9,9 %	20,8 %	15,9 %	17,7 %	22,8 %
<i>11–20 kertaa</i>	16,7 %	23,5 %	13,3 %	20,7 %	28,2 %	21,5 %
<i>21–50 kertaa</i>	8,8 %	28,3 %	8,3 %	23,1 %	16,6 %	15,1 %
<i>51–100 kertaa</i>	0 %	9,5 %	1,8 %	3,1 %	0,9 %	1,9 %
<i>Yli 100 kertaa</i>	0 %	3 %	0 %	0,3 %	0,5 %	0,4 %
<u>Yhteensä:</u>	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Viimeksi lainattu (lainassa käyneet kirjat)						
<i>ennen v. 2012</i>	16,5 %	0,9 %	19,5 %	0,4 %	0,7 %	4 %
<i>v. 2012–2015</i>	10,2 %	0,2 %	0,5 %	1,7 %	3,9 %	5,6 %
<i>v. 2016–2019</i>	26,4 %	10,2 %	26,7 %	13,7 %	33,5 %	26,4 %
<i>v. 2020–2022</i>	46,9 %	88,7 %	53,2 %	84,2 %	61,8 %	64 %
<u>Yhteensä:</u>	100 %	100 %	99,9 %	100 %	99,9 %	100 %
Hankittu						
<i>ennen v. 2000</i>	7,1 %	3 %	20,5 %	2,4 %	1,1 %	5,3 %
<i>v. 2000–2009</i>	44,1 %	10,4 %	14 %	6,6 %	24 %	14,3 %
<i>v. 2010–2015</i>	26,6 %	35,9 %	29,6 %	43,8 %	33,9 %	52,3 %
<i>v. 2016–2019</i>	11,8 %	26 %	24,6 %	26,2 %	28,7 %	17,7 %
<i>v. 2020–2022</i>	10,4 %	23,9 %	11,3 %	21 %	12,3 %	10,4 %
TUNTEMATON	-	0,8 %	-	-	-	-
<u>Yhteensä:</u>	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Taulukko 7. Suurimmat kielet.

Kieli	arabia	ranska	saksa	venäjä
Nimekkeitä:	531	699	1 093	1 465
Lainattu (kerta)				
<i>0 kertaa</i>	10,6 %	9 %	11,4 %	5,7 %
<i>1–5 kertaa</i>	22 %	24,2 %	20,4 %	17,9 %
<i>6–10 kertaa</i>	21,1 %	17,2 %	16,9 %	16,5 %
<i>11–20 kertaa</i>	22,2 %	19,3 %	23,8 %	18,9 %
<i>21–50 kertaa</i>	19,2 %	22,7 %	21,9 %	26,6 %
<i>51–100 kertaa</i>	3,8 %	4,9 %	4,4 %	11,3 %
<i>Yli 100 kertaa</i>	1,1 %	2,7 %	1,2 %	3,1 %
<u>Yhteensä:</u>	100 %	100 %	100 %	100 %
Viimeksi lainattu (lainassa käyneet kirjat)				
<i>ennen v. 2012</i>	0,2 %	2,4 %	7,8 %	3,7 %
<i>v. 2012–2015</i>	1 %	1,7 %	2,7 %	0,8 %
<i>v. 2016–2019</i>	13,3 %	11,6 %	20,8 %	8,1 %
<i>v. 2020–2022</i>	85,5 %	84,3 %	68,7 %	87,4 %
<u>Yhteensä:</u>	100 %	100 %	100 %	100 %
Hankittu				
<i>ennen v. 2000</i>	4,7 %	5,6 %	8,8 %	4 %
<i>v. 2000–2009</i>	9,8 %	10,9 %	16,2 %	17,1 %
<i>v. 2010–2015</i>	26,9 %	33,9 %	43 %	28,3 %
<i>v. 2016–2019</i>	37,1 %	29,3 %	14,8 %	28,7 %
<i>v. 2020–2022</i>	21,5 %	19,9 %	16,7 %	22 %
<i>TUNTEMATON</i>	-	0,4 %	0,5 %	-
<u>Yhteensä:</u>	100 %	100 %	100 %	100,1 %